

**«Tütünə qarşı mübarizə haqqında»
ÜST-nin Çərçivə Konvensiyasına
qoşulmaq barəsində
Azərbaycan Respublikasının Qanunu**

**Tütünə qarşı mübarizə haqqında
ÜST-nin Çərçivə Konvensiyası**

«Tütünə qarşı mübarizə haqqında» ÜST-nin Çərçivə Konvensiyasına qoşulmaq barəsində

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**:

I. Azərbaycan Respublikası 2003-cü il mayın 21-də imzalanmış «Tütünə qarşı mübarizə haqqında» ÜST-nin Çərçivə Konvensiyasına müvafiq bəyanatla (bəyanatın mətni əlavə olunur) qoşulsun.

II. Bu Qanun dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İlham ƏLİYEV

Bakı şəhəri, 20 sentyabr 2005-ci il

№ 989-IIQ

«Azərbaycan» qəzetində dərc edilmişdir (16 oktyabr 2005-ci il, № 241)

«Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu»nda dərc edilmişdir (31 oktyabr 2005-ci il, № 10, maddə 882)

Tütünə qarşı mübarizə haqqında ÜST-nin Çərçivə Konvensiyası

*Cenevrə, İsveçrə
2003*

Preambula

Bu Konvensiyanın Tərəfləri,

insanların sağlamlığının qorunması sahəsində öz hüququna daha çox diqqət yetirmək əzmində olaraq,

tütün epidemiyasının yayılmasının insanların sağlamlığına ağır nəticələr verən və bununla da mümkün qədər geniş beynəlxalq əməkdaşlığı, səmərəli, lazımi və hərtərəfli beynəlxalq cavab tədbirlərində bütün ölkələrin iştirakını tələb edən qlobal problem olduğunu etiraf edərək,

tütün istehlakının və tütün tüstüsünün insanların sağlamlığına dağıdıcı təsiri, eləcə də bütün dünyada sosial, iqtisadi və ekoloji nəticələri ilə bağlı beynəlxalq ictimaiyyətin narahatlığını əks etdirərək,

bütün dünyada, xüsusən də inkişaf etməkdə olan ölkələrdə siqaret və digər tütün məmulatının istehlakının və istehsalının artmasına və bunun ailələrin, yoxsul insanların və milli səhiyyə sistemlərinin üzərinə ağır yük qoymasına görə ciddi narahatlıq keçirərək,

tütün istehlakının və tütün tüstüsünün ölüm, xəstəlik və əlilliyə səbəb olduğunu, tütün çəkilməsi və tütün məmulatının digər istehlak formalarının təsiri ilə tütünlə əlaqədar xəstəliklərin baş

verməsi arasında müəyyən zaman aralığının olduğunu elmi tədqiqatların birmənalı təsdiqlədiyini etiraf edərək,

siqaret və tərkibində tütün olan bəzi digər məmulatın asılılıq yaratmaq və bu asılılığı saxlamaq üçün xüsusi hazırlanmış yüksək texnoloji məmulat olduğunu, onların tərkibindəki bir çox komponentlərin və onlardan əmələ gələn tütünün farmakoloji aktiv, toksik, mutagen və kanserogen olduğunu, eləcə də xəstəliklərin əsas beynəlxalq təsnifatında tütündən asılılığın ayrıca pozulma kimi təsnifləşdirilməsini etiraf edərək,

tütün tütüsünün prenatal təsirindən uşaqların sağlamlığı və inkişafında mənfi hallar yaranması haqqında hazırda dəqiq elmi məlumatların olduğunu etiraf edərək,

uşaq və yeniyetmələrin, xüsusən də, getdikcə daha erkən yaşlarda tütün çəkməsinin və tütünü digər formalarda istehlak etməsinin bütün dünyada yayılmasından dərin narahatlıq keçirərək,

qadın və qızların tütün çəkməsinin və tütünü digər formalarda istehlak etməsinin bütün dünyada geniş miqyas almasından dərin narahatlıq keçirərək, eləcə də gender aspektlərini nəzərə alan tütünə qarşı mübarizə siyasəti və strategiyasının hazırlanması və həyata keçirilməsinin bütün səviyyələrində qadınların tam iştirakının zəruriliyini nəzərə alaraq,

yerli əhali tərəfindən tütün çəkilməsi və tütünün digər formalarda istehlakının yüksək səviyyədə olmasından dərin narahatlıq keçirərək, tütün məmulatı istehlakının təşviq edilməsi məqsədilə hər cür reklam, satışa həvəsləndirmə və sponsorluq formasının təsirindən ciddi narahatlıq keçirərək,

qaçaqmalçılıq, qeyri-qanuni istehsal və saxta məhsul hazırlama da daxil olmaqla siqaret və digər tütün məmulatının bütün qeyri-

qanuni ticarət formalarının ləğv edilməsi üçün birgə fəaliyyətin zəruriliyini etiraf edərək,

bütün səviyyələrdə, xüsusən də inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı ölkələrdə tütünlə mübarizə bunun üçün indiki və proqnozlaşdırılan tələbat ilə müqayisə oluna bilən yetərincə maliyyə və texniki ehtiyatlar tələb etdiyini dərk edərək,

tütünə tələbatın azaldılması üzrə uğurlu strategiyaların uzunmüddətli sosial və iqtisadi nəticələrinə baxılması üçün lazımı mexanizmlərin hazırlanmasının zəruriliyini etiraf edərək,

inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı bəzi ölkələrdə tütünə qarşı mübarizə proqramlarının orta və uzunmüddətli perspektivdə doğura biləcəyi sosial və iqtisadi çətinlikləri nəzərə alaraq, milli səviyyədə hazırlanmış davamlı inkişaf strategiyaları kontekstində onların texniki və maliyyə yardımına ehtiyacını etiraf edərək,

tütünə qarşı mübarizə sahəsində bir çox dövlətlərin apardığı dəyərli işi dərk edərək, bu sahədə tədbirlərin hazırlanması üzrə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının liderliyini, eləcə də Birləşmiş Millətlər Təşkilatı sisteminin digər təşkilat və orqanlarının, başqa beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatların səylərini bəyənərək,

peşəkar səhiyyə orqanları, qadın və gənclər qrupları, ətraf mühiti mühafizə və istehlakçı qrupları, akademik müəssisələr və səhiyyə müəssisələri də daxil olmaqla tütün sənayesi ilə bağlı olmayan qeyri-hökumət təşkilatlarının və vətəndaş cəmiyyətinin digər qurumlarının milli və beynəlxalq səviyyədə tütünə qarşı mübarizə üzrə səylərə verdikləri xüsusi töhfəni, eləcə də bu mübarizə ilə bağlı milli və beynəlxalq səylərdə onların iştirakının həyati əhəmiyyətini qeyd edərək,

tütünə qarşı mübarizə üzrə səylərin tütün sənayesi tərəfindən pozulmasına və heçə endirilməsinə yönəlmiş hər hansı cəhdə qarşı sayıqlıq göstərilməsinin zəruriliyini və tütünə qarşı mübarizə səylərinə mənfi təsir göstərən tütün sənayesinin fəaliyyəti haqqında məlumatlılığın zəruriliyini etiraf edərək,

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Baş Assambleyasının 1966-cı il dekabrın 16-da qəbul etdiyi İqtisadi, Sosial və Mədəni Hüquqlar haqqında Beynəlxalq Paktın hər bir insanın fiziki və psixi sağlamlığının mümkün olan ən yüksək səviyyəsinə hüququ çatdığını təsbit edən 12-ci maddəsini xatırladaraq,

həmçinin sağlamlığının mümkün olan ən yüksək səviyyəsinin irqindən, dinindən, siyasi əqidəsindən, iqtisadi və sosial vəziyyətindən asılı olmayaraq hər bir insanın əsas hüquqlarından biri olduğunu qeyd edən Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı Nizamnaməsinin preambulasını xatırladaraq,

hazırda mövcud olan və müvafiq elmi-texniki, iqtisadi mülahizələrə əsaslanan tütünə qarşı mübarizə tədbirlərinə yardım etmək əzmində olaraq, BMT Baş Assambleyasının 1979-cu il dekabrın 18-də qəbul etdiyi Qadınlara münasibətdə hər cür ayrı-seçkilik formalarının ləğvi haqqında Konvensiyada tibbi-sanitar yardım sahəsində qadınlara münasibətdə ayrı-seçkililiyin ləğvi üçün Konvensiyanın iştirakçı dövlətlərinin lazımi tədbirlər görməsinin nəzərdə tutulduğunu xatırladaraq,

həmçinin BMT Baş Assambleyasının 1989-cu il noyabrın 20-də qəbul etdiyi Uşaq hüquqları haqqında Konvensiyada uşaqların sağlamlığının mümkün olan ən yüksək səviyyəsinə hüququ çatdığını Konvensiyanın iştirakçı dövlətlərinin etiraf etməsinin nəzərdə tutulduğunu xatırladaraq, aşağıdakılar haqqında razılığa gəldilər:

I hissə: Giriş

Maddə 1. Terminlərdən istifadə

Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün:

(a) "Qeyri-qanuni ticarət" dedikdə, bu cür fəaliyyətə yardım göstərmək məqsədi güdən istənilən təcrübə və ya davranış növü də daxil olmaqla, istehsal, göndərmə, qəbul etmə, malik olma, paylaşdırma, satışı və əldə etməyə aidliyyəti olan və qanunla qadağan edilmiş istənilən təcrübə, yaxud davranış növü nəzərdə tutulur.

(b) "Regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı" dedikdə, bir neçə suveren dövlətdən ibarət olan elə bir təşkilat nəzərdə tutulur ki, onun üzv dövlətləri onların üzərinə öhdəliklər qoyan qərarların qəbulu da daxil olmaqla, bir sıra məsələlərə dair səlahiyyətlərini bu təşkilata həvalə etmiş olsun.

(c) "Tütünün reklamı və satışının stimullaşdırılması" dedikdə, tütün məmulatı satışının və ya tütündən istifadənin birbaşa, yaxud dolaylı yolla stimullaşdırılmasının məqsədi, nəticəsi, yaxud ehtimal edilən nəticəsi ilə bağlı kommersion xarakterli informasiyanın, tövsiyənin və ya hərəkətin verilməsinin istənilən növü nəzərdə tutulur.

(d) "Tütüneyə qarşı mübarizə" dedikdə, tütün məmulatından istifadənin, eləcə də tütün tütüsünün insanlara təsirinin aradan qaldırılması və ya azaldılması vasitəsilə əhalinin sağlamlığının yaxşılaşdırılmasına istiqamətlənmiş çatdırma, tələbat və ziyanın azaldılması ilə bağlı strategiyaların geniş dairəsi nəzərdə tutulur.

(e) "Tütün sənayesi" dedikdə, tütün məmulatının hazırlanması, topdan satışı və idxalı ilə məşğul olan bütün müəssisələr nəzərdə tutulur.

(f) "Tütün məmulatı" dedikdə, çəkmə, sorma, çeynəmə və ya iyləmə üçün tam, yaxud qismən tütün yarpağından xammal materialı kimi hazırlanmış məhsullar nəzərdə tutulur.

(g) "Tütünə sponsorluq" dedikdə, tütün məmulatı satışının və ya tütündən istifadənin birbaşa, yaxud dolayısı ilə stimullaşdırılmasının məqsədi, nəticəsi, yaxud ehtimal edilən nəticəsi ilə bağlı istənilən hadisə, tədbir və ya fərd üçün istənilən növ pul qoyuluşu nəzərdə tutulur.

"Milli" anlayışı müvafiq hallarda həmçinin regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatlarına da aid olacaqdır.

Maddə 2. Bu Konvensiya ilə digər müqavilələr və hüquqi sənədlər arasında əlaqə

1. İnsanların sağlamlığını daha yaxşı qorumaq məqsədilə Tərəflər bu Konvensiya və onun protokollarında tələb edilənlərlə yanaşı, tədbirlər həyata keçirilməsinə həvəsləndirilirlər; bununla belə, bu sənədlərin heç bir müddəası Tərəflərin həmin sənədlərin müddəaları ilə uzlaşan və beynəlxalq hüquq normalarına uyğun gələn daha sərt tələblər irəli sürmələrinə mane olmur.

2. Bu Konvensiyanın və onun protokollarının müddəaları Tərəflərin, regional və ya subregional razılaşmalar da daxil olmaqla, Konvensiyaya və onun protokollarına dair məsələlərə aid olan, yaxud onlara münasibətdə əlavələr kimi çıxış edən ikitərəfli və ya çoxtərəfli sazişlər bağlamaq hüququna heç bir vəchlə təsir göstərməyəcəkdir; bu şərtlə ki, belə sazişlər

Tərəflərin bu Konvensiya və onun protokolları üzrə götürdükləri öhdəliklərə uyğun olsun. Müvafiq Tərəflər Katiblik vasitəsilə Tərəflərin Konfransına bu cür sazişlər barədə məlumat verirlər.

II hissə: Məqsəd, rəhbər prinsiplər və ümumi öhdəliklər

Maddə 3. Məqsəd

Bu Konvensiyanın və onun protokollarının məqsədi tütündən istifadənin yayılmasını və tütün tüstüsünün təsirini müntəzəm və əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq məqsədilə Tərəflərin milli, regional və beynəlxalq səviyyələrdə həyata keçirməli olduğu tütünə qarşı mübarizə tədbirləri üçün müvafiq çərçivələrin təmini yolu ilə indiki və gələcək nəsilləri tütündən istifadənin və tütün tüstüsünün insan sağlamlığı üçün dağıdıcı təsirindən, habelə sosial, ekoloji və iqtisadi nəticələrindən qorumaqdır.

Maddə 4. Rəhbər prinsiplər

Tərəflər bu Konvensiyanın və onun protokollarının məqsədlərinə nail olmaq və onun müddəalarını həyata keçirmək üçün aşağıdakı prinsipləri rəhbər tuturlar:

1. Hər bir insan tütündən istifadənin və tütün tüstüsünün təsirinin sağlamlıq üçün ağır nəticələri, onun narkotik xarakteri və öldürücü təhlükəsi ilə bağlı məlumatlandırılmalıdır; bununla əlaqədar olaraq, bütün insanları tütün tüstüsünün təsirindən qorumaq üçün müvafiq hökumət səviyyəsində səmərəli qanunvericilik, icra, inzibati və ya digər tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmalıdır.

2. Aşağıdakıların nəzərə alınması şərtilə, milli, regional və beynəlxalq səviyyələrdə hərtərəfli sektorlararası tədbirlərin və koordinasiya olunmuş cavab hərəkətlərinin hazırlanması və dəstəklənməsi işinə qətiyyətli siyasi sadiqlik zəruridir:

(a) bütün insanların tütün tütüsünün təsirindən müdafiəsi üçün tədbirlərin həyata keçirilməsi zərurəti;

(b) tütün məmulatından istənilən formada istifadənin aradan qaldırılması və azaldılması işinin başlanması, bu işə yardım göstərilməsi və dəstək verilməsi üçün tədbirlərin həyata keçirilməsi zərurəti;

(c) yerli adamların və icmaların sosial və mədəni planda onların tələbat və perspektivlərinə uyğun olan tütünə qarşı mübarizə proqramlarının işlənilib hazırlanması, həyata keçirilməsi və qiymətləndirilməsində iştirakına yardım göstərilməsi üzrə tədbirlər görülməsi zərurəti; və

(d) tütünə qarşı mübarizə strategiyasının işlənilib hazırlanması zamanı müxtəlif cinslər üçün spesifik olan təhlükələrin nəzərə alınması üzrə tədbirlər görülməsi zərurəti.

3. Yerli mədəni şəraitin, eləcə də sosial, iqtisadi, siyasi və hüquqi amillərin nəzərə alınması şərtilə tütünə qarşı səmərəli mübarizə proqramlarının yaradılması və həyata keçirilməsi üçün beynəlxalq əməkdaşlıq, xüsusən də texnologiyaların, bilgilərin ötürülməsi və maliyyə yardımı göstərilməsi, həmçinin müvafiq ekspert xidmətləri göstərilməsi bu Konvensiyanın mühüm hissəsini təşkil edir.

4. Tütündən istifadədən və tütün tütüsünün təsirindən doğan xəstəliklərin, erkən əlilliyin və ölüm hallarının ictimai səhiyyə

prinsiplərinə uyğun olaraq aradan qaldırılması üçün bütün növ bütün məmulatı istehlakının azaldılması sahəsində milli, regional və beynəlxalq səviyyələrdə hərtərəfli çoxsektorlu tədbirlər və cavab hərəkətləri zəruridir.

5. Tərəflərin hər birinin öz yurisdiksiyası çərçivəsində müəyyənləşdirədiyi kimi, məsuliyyətlə bağlı məsələlər tütünə qarşı hərtərəfli mübarizənin mühüm hissəsidir.

6. İnkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı Tərəflərdə dolanışq vəsaitinə tütünlə mübarizə proqramlarının ciddi təsir göstərdiyi adamların — tütün yetişdirən şəxslərin və tütün sənayesi işçilərinin iqtisadi keçidinə kömək göstərilməsi məqsədilə texniki və maliyyə yardımının əhəmiyyətini etiraf etmək və milli səviyyədə hazırlanmış davamlı inkişaf strategiyası kontekstində nəzərə almaq lazımdır.

7. Konvensiyanın və onun protokollarının məqsədlərinə nail olunmasında vətəndaş cəmiyyətinin iştirakı zəruridir.

Maddə 5. Ümumi öhdəliklər

1. Tərəflərdən hər biri bu Konvensiya və Tərəfi olduğu protokollara uyğun olaraq, tütünə qarşı mübarizə üzrə hərtərəfli çoxsektorlu milli strategiyaları, planları və proqramları hazırlayır, həyata keçirir, vaxtaşırı olaraq təzələyir və yenidən nəzərdən keçirir.

2. Bu məqsədə çatmaq üçün hər bir Tərəf öz imkanlarına uyğun olaraq:

(a) tütünə qarşı mübarizə üzrə milli koordinasiya mexanizmi və ya koordinasiya orqanlarını yaradır, yaxud möhkəmləndirir və maliyyələşdirir; və

(b) səmərəli qanunvericilik, icra, inzibati və/və ya digər tədbirlər barədə qərar qəbul edir, bunları həyata keçirir və müvafiq hallarda tütündən istifadənin, nikotin asılılığının və tütün tütüsünün təsirinin qarşısının alınması və azaldılması ilə bağlı uyğun siyasətin işlənilib hazırlanmasında digər Tərəflərlə əməkdaşlıq edir.

3. Tütünə qarşı mübarizə üzrə özünün ictimai səhiyyə siyasətinin işlənilib hazırlanması və həyata keçirilməsi zamanı Tərəflər elə hərəkət edirlər ki, milli qanunvericiliyə uyğun olaraq, öz siyasətini tütün sənayesinin kommersiya və digər korporativ maraqlarının təsirindən qorusunlar.

4. Tərəflər bu Konvensiyanın və Tərəfləri olduqları protokolların həyata keçirilməsi üçün təklif olunan tədbir, prosedur və rəhbər prinsiplərin işlənilib hazırlanması sahəsində əməkdaşlıq edirlər.

5. Tərəflər bu Konvensiyanın və Tərəfləri olduqları protokolların məqsədlərinə nail olmaq üçün müvafiq hallarda, səlahiyyətli beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatlarla və digər orqanlarla əməkdaşlıq edirlər.

6. Tərəflər bu Konvensiyanın səmərəli həyata keçirilməsi üçün maliyyə resurslarını səfərbər etməkdən ötrü ikitərəfli və çoxtərəfli maliyyələşdirmə mexanizmlərinin köməyi ilə öz sərəncamlarında olan vasitə və resurslar çərçivəsində əməkdaşlıq edirlər.

III hissə: Tütünə tələbatın azaldılması ilə bağlı tədbirlər

Maddə 6. Tütünə tələbatın azaldılması üçün qiymət və vergi tədbirləri

1. Tərəflər təsdiq edirlər ki, qiymət və vergi tədbirləri əhalinin müxtəlif qrupları, xüsusən də gənclər tərəfindən tütünün istifadəsinin azaldılması yolunda effektiv və mühüm vasitədir.
2. Tərəflərin vergitutma siyasətini müəyyənləşdirmək və təyin etmək sahəsində suveren hüququna xələl gətirmədən Tərəflərdən hər biri tütünə qarşı mübarizə ilə bağlı özünün milli səhiyyə məqsədlərini nəzərə almalı və müvafiq hallarda aşağıdakıları əhatə edə biləcək tədbirləri tətbiq etməli və ya qüvvədə saxlamalıdır:
 - (a) səhiyyə sahəsində tütündən istifadənin azaldılmasına istiqamətlənmiş məqsədlərə nail olunmasına kömək etmək üçün vergi siyasətinin və məqsədəuyğun olduqda, qiymət siyasətinin həyata keçirilməsi; və
 - (b) beynəlxalq səfərlər edən şəxslərə vergidən və rüsumdan azad tütün məmulatı satışının və/və ya onlar tərəfindən gətirilməsinin qadağan olunması və ya məhdudlaşdırılması.
3. Tərəflər 21-ci Maddəyə uyğun olaraq Tərəflərin Konfransına təqdim etdikləri dövrü məruzələrində tütün məmulatından vergitutma dərəcələri və tütündən istifadə sahəsində tendensiyalar barədə məlumat verirlər.

Maddə 7. Tütünə tələbatın azaldılması üçün qeyri-qiymət tədbirləri

Tərəflər təsdiq edirlər ki, hərtərəfli qeyri-qiymət tədbirləri tütündən istifadənin azaldılmasının effektiv və mühüm vasitələridir. Tərəflərdən hər biri 8-13-cü Maddələr üzrə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan səmərəli qanunverici, icra, inzibati və ya digər tədbirlər görür və bunların həyata keçirilməsi məqsədilə müvafiq hallarda digər Tərəflərlə bilavasitə, ya da səlahiyyətli beynəlxalq orqanlar vasitəsilə əməkdaşlıq edir. Tərəflərin Konfransı bu Maddələrin müddələrinin həyata keçirilməsi üçün uyğun rəhbər prinsipləri təklif edir.

Maddə 8. Tütün tüstüsünün təsirindən qorunma

1. Tərəflər etiraf edirlər ki, elmi məlumatlar tütün tüstüsünün təsirinin ölüm, xəstəliklər və əlilliyə səbəb olduğunu birmənalı şəkildə təsdiqləyir.
2. Tərəflərdən hər biri milli qanunvericiliklə müəyyən edilmiş mövcud milli yurisdiksiya sahələrində binadaxili iş yerlərində, ictimai nəqliyyatda, qapalı ictimai yerlərdə və müvafiq hallarda digər ictimai yerlərdə tütün tüstüsünün təsirindən qorunmanı təmin edən səmərəli qanunverici, icra, inzibati və/və ya digər tədbirlər görür və həyata keçirir, həmçinin bunların digər yurisdiksiya səviyyələrində görülməsinə və həyata keçirilməsinə fəal kömək edir.

Maddə 9. Tütün məmulatının tərkibinin nizamlanması

Tərəflərin Konfransı səlahiyyətli beynəlxalq orqanlarla məsləhətləşmə yolu ilə tütün məmulatı və ondan ayrılan məhsulların tərkibinin sınaqdan keçirilməsinin və ölçülməsinin,

eləcə də bu tərkibin və bunlardan ayrılan məhsulların nizamlanmasının rəhbər prinsiplərini təklif edir. Tərəflərdən hər biri səlahiyyətli milli orqanların bəyəndiyi hallarda bu cür sınaq və ölçü, eləcə də nizamlanma üzrə səmərəli qanunverici, icra, inzibati və ya digər tədbirlər görür və həyata keçirir.

Maddə 10. Tütün məmulatının tərkibinin açıqlanması işinin nizamlanması

Tərəflərdən hər biri öz milli qanunvericiliyinə uyğun olaraq, tütün məmulatı istehsalçıları və idxalçılarından tütün məmulatının tərkibi və bunlardan ayrılan məhsullar barədə hökumət orqanlarına açıqlama verməyi tələb edən səmərəli qanunverici, icra, inzibati və digər tədbirlər görür və həyata keçirir. Bundan başqa, Tərəflərdən hər biri tütün məmulatının və bunlardan ayrılacaq məhsulların tərkibində olan zəhərli maddələr barədə ictimaiyyətin məlumatlandırılması üçün səmərəli tədbirlər görür və həyata keçirir.

Maddə 11. Tütün məmulatının qablaşdırılması və markalanması

1. Hər bir Tərəf bu Konvensiyanın onun üçün qüvvəyə mindiyi andan ötən üç il ərzində öz milli qanunvericiliyinə müvafiq surətdə səmərəli tədbirlər görür və həyata keçirir, ondan ötrü ki:

(a) tütün məmulatının qablaşdırılması və markalanması tütün məmulatının satışını nəyin bahasına olursa olsun — yalanla, yanlışlığa gətirib çıxaran yolla, ya da aldatma yolu ilə stimullaşdırmasın, tütün məmulatının xarakterik xüsusiyyətləri, sağlamlığa təsiri, ondan ayrılan məhsulların təhlükəliliyi ilə bağlı yanlış rəy formalaşdıran istənilən termin, təsviretmə, ticarət markası, rəmsiz və ya hər hansı digər işarə də daxil olmaqla, müəyyən tütün məmulatının

digər tütün məmulatından azzərərli olması barədə birbaşa və ya dolaylı yanlış təsəvvür yaradılmasın. Bunlar "aşağı qatran faizli", "yüngül", "çox yüngül" və ya "yumşaq" kimi terminləri əhatə edə bilər; və

(b) tütün məmulatının hər bir qutusunda və qablaşdırma qutusunda, eləcə də bu qəbil məmulatın istənilən qablaşdırma qutusunun səthində və markalanmış hissəsinin üzərində tütünün sağlamlıq üçün zərəri, tütündən istifadənin acı nəticələri barədə xəbərdarlıq verilir və digər müvafiq məlumatlar göstərilir. Bu cür xəbərdarlıq və məlumatlar:

(i) səlahiyyətli milli orqanlar tərəfindən təsdiq edilir,

(ii) vaxtaşırı dəyişdirilir,

(iii) iri, aydın, yaxşı görünən və asan oxunan olur,

(iv) əsas markalanma səthinin 50%-ni və ya daha çox hissəsini tutur, lakin heç bir halda əsas markalanma səthinin 30%-dən az hissəsini tuta bilməz,

(v) bu cür xəbərdarlıq və məlumatlar şəkil və ya piktoqram formasında ola bilər, ya da bunları özündə ehtiva edə bilər.

2. Tütün məmulatının hər bir qutusunda və qablaşdırma qutusunda, eləcə də bu qəbil məmulatın istənilən qablaşdırma qutusunun səthində və markalanmış hissəsinin üzərində bu Maddənin 1 (b) bəndində nəzərdə tutulmuş xəbərdarlıqlara əlavə olaraq, milli orqanlar tərəfindən müəyyənləşdirildiyi kimi, tütün məmulatının müvafiq komponentləri və onlardan ayrılan məhsullar barədə informasiya da verilməlidir.

3. Tərəflərdən hər biri tələb edir ki, bu Maddənin 1 (b) və 2-ci bəndlərində nəzərdə tutulmuş xəbərdarlıq və digər tekstual informasiya tütün məmulatının hər bir qutusunda və qablaşdırma qutusunda, eləcə də bu qəbil məmulatın istənilən qablaşdırma qutusunun səthində və markalanmış hissəsinin üzərində Tərəfin əsas dilində və ya dillərində öz əksini tapmış olsun.

4. Bu Maddənin məqsədləri üçün "xarici qablaşdırma və markalanma" terminini tütün məmulatının pərakəndə satışda istifadə olunan istənilən qablaşdırmasında və markalanmasında tətbiq edilir.

Maddə 12. Maarifləndirmə, informasiyanın ötürülməsi, əhalinin hazırlanması və məlumatlandırılması

Hər bir Tərəf müvafiq hallarda bütün mümkün informasiya ötürmə vasitələrindən istifadə etməklə, tütünə qarşı mübarizə məsələləri barədə əhalinin məlumatlandırılması sistemini möhkəmləndirir və dəstəkləyir. Bu məqsədlə Tərəflərdən hər biri aşağıdakı məsələlərdə yardımçı olmağa yönəlmiş səmərəli qanunverici, icra, inzibati və digər tədbirlər görür və həyata keçirir:

(a) tütündən istifadənin və tütün tüstüsünün, ona adətcarlıq da daxil olmaqla, sağıamlıq üçün təhlükəsi barədə əhalinin maarifləndirilməsi və məlumatlandırılmasına dair proqramlara geniş yol açılmasına;

(b) 14.2-ci Maddədə göstərildiyi kimi, tütündən istifadənin və tütün tüstüsünün sağıamlıq üçün təhlükəli olması, eləcə də tütündən istifadəyə son qoyulmasının, tütünsüz həyat tərzinin üstünlükləri barədə əhalinin məlumatlandırılmasına;

(c) tütün sənayesi haqqında bu Konvensiyanın məqsədlərinə aid ən müxtəlif informasiyanın milli qanunvericiliyə uyğun şəkildə əhali üçün əlçatan olmasına;

(d) səhiyyə işçiləri, icmalardakı işçilər, sosial sahə əməkdaşları, kütləvi informasiya vasitələrinin peşəkar işçiləri, müəllimlər, qərar qəbul edən şəxslər, rəhbər işçilər və digər müvafiq şəxslər üçün nəzərdə tutulan proqramlara — tütünə qarşı mübarizəyə hazırlıq üzrə səmərəli və lazımi proqramlara və ya məlumatlılığın yüksəldilməsi və maarifləndirmə proqramlarına;

(e) tütünə qarşı mübarizə sahəsində sektorlararası proqramların və strategiyaların işlənilib hazırlanması və həyata keçirilməsi barədə tütün sənayesi ilə bağlı olmayan dövlət və özəl müəssisələrin və qeyri-hökumət təşkilatlarının məlumatlandırılmasına və onların bu işlərdə iştirakına;

(f) tütün istehsalı və tütündən istifadənin insanların sağlamlığına mənfi təsiri, həmçinin bunun mənfi iqtisadi və ekoloji nəticələri ilə bağlı əhəlinin məlumatlandırılmasına və bu məlumatların insanlar üçün əlçatan olmasına.

Maddə 13. Tütün məmulatının reklamı, satışının stimullaşdırılması və sponsorluğu

1. Tərəflər təsdiq edirlər ki, reklamın, satışın stimullaşdırılmasının və sponsorluğun tam qadağan olunması tütün məmulatından istifadənin azalmasına gətirib çıxaracaqdır.

2. Hər bir Tərəf öz konstitusiyasına və ya konstitusiya prinsiplərinə uyğun olaraq, tütün məmulatının reklamına, satışının stimullaşdırılmasına və sponsorluğuna tam qadağa

qoyur. Bu, hüquqi şərtlərə əməl edilməsi və Tərəflərin malik olduğu texniki vasitələr nəzərə alınmaqla, onun ərazisindən başlanğıc götürən transsərhəd reklamına, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa tam qadağa qoyulmasını əhatə edir. Bununla əlaqədar olaraq Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyanın həmin Tərəf üçün qüvvəyə minməsindən ötən beş il ərzində müvafiq qanunverici, icra, inzibati və/və ya digər tədbirlər həyata keçirir və 21-ci Maddəyə uyğun olaraq müvafiq hesabatlar təqdim edir.

3. Öz konstitusiyası və ya konstitusiya prinsipləri ilə əlaqədar olaraq tam qadağa tətbiq edə bilməyən Tərəf bütün məmulatına aid bütün reklama, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa məhdudiyət qoyur. Bu, hüquqi şərtlərə əməl edilməsi və Tərəfin malik olduğu texniki vasitələr nəzərə alınmaqla, onun ərazisindən başlanğıc götürən və transsərhəd effektinə malik olan reklama, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa tətbiq edilən məhdudiyətlərin və ya tam qadağanın tətbiq edilməsini əhatə edir. Bununla əlaqədar olaraq hər bir Tərəf müvafiq qanunverici, icra, inzibati və/və ya digər tədbirlər həyata keçirir və 21-ci Maddəyə uyğun olaraq müvafiq məruzələr təqdim edir.

4. Hər bir Tərəf öz konstitusiyasına və ya konstitusiya prinsiplərinə uyğun olaraq ən azı:

(a) yalan, yanlış rəy formalaşdırma vasitəsilə və ya bütün məmulatının xarakterik xüsusiyyətləri, sağlamlığa təsiri, təhlükəsi və ya onlardan ayrılan məhsullar barədə yanlış təsəvvür yarada bilən digər aldadıcı yollarla bütün məmulatının bazarda irəliləməsini təmin edən bütün reklam, satışın stimullaşdırılması və sponsorluq formalarını qadağan edir;

(b) tələb edir ki, tütün məmulatının sağlamlıq üçün zərərli olması və ya digər müvafiq xəbərdarlıq onun istənilən reklamını və uyğun hallarda satışın stimullaşdırılmasını və sponsorluğu müşayiət etsin;

(c) əhali tərəfindən tütün məmulatının alınmasını təşviq edən birbaşa və ya dolay stimullardan istifadəni məhdudlaşdırır;

(d) əgər tam qadağa tətbiq etməyibsə, müvafiq dövlət orqanlarından tələb edir ki, tütün sənayesinin hələ qadağan olunmamış reklama, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa çəkdiyi xərclər barədə informasiyanı açıqlasın. Bu orqanlar milli qanunvericiliyə uyğun olaraq 21-ci Maddənin icrasından ötrü həmin məlumatların ictimaiyyətin və Tərəflərin Konfransının sərəncamına verilməsi barədə qərar çıxara bilərlər;

(e) tam qadağan edir, yaxud öz konstitusiyasına və ya konstitusiya prinsiplərinə görə tam qadağan edə bilmədikdə radio, televiziya, çap kütləvi informasiya vasitələri, müvafiq hallarda isə, məsələn, İnternet kimi digər informasiya vasitələri ilə tütün məmulatının reklamını, satışının stimullaşdırılmasını və tütün məhsullarına sponsorluğu beş il müddətinə məhdudlaşdırır; və

(f) beynəlxalq hadisələr, tədbirlər zamanı və ya bunların iştirakçıları arasında tütün məmulatına sponsorluq edilməsini qadağan edir, yaxud öz konstitusiyasına və ya konstitusiya prinsiplərinə görə qadağan edə bilmədiyi halda bu sponsorluğu məhdudlaşdırır.

5. Tərəflər 4-cü bənddə şərh olunmuş öhdəliklər çərçivəsindən kənara çıxan tədbirlərin həyata keçirilməsinə həvəsləndirilirlər.

6. Tərəflər transsərhəd reklamının ləğvinə kömək üçün zəruri olan texnologiyaların və digər vasitələrin işlənilib hazırlanması sahəsində əməkdaşlıq edirlər.

7. Tütün reklamının, satışın stimullaşdırılmasının və sponsorluğun bəzi formalarına artıq qadağa qoymuş Tərəflər onun ərazisinə daxil olan belə transsərhəd reklamı, satışın stimullaşdırılması və sponsorluğu qadağan etmək, daxili reklama, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa tətbiq etdiyi sanksiyaları öz milli qanunvericiliyinə uyğun olaraq, onun ərazisindən çıxan bu cür reklama, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa da tətbiq etmək kimi suveren hüquqa malikdir. Bu bənd konkret hər hansı sanksiyanın təqdiri və ya təsdiqi demək deyildir.

8. Tərəflər transsərhəd reklamına, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa tam qadağa qoyulması məqsədilə beynəlxalq əməkdaşlıq tələb edən müvafiq tədbirlərin şərh olunduğu protokolun işlənilib hazırlanması məsələsini nəzərdən keçirəcəklər.

Maddə 14. Tütündən asılılıq və tütündən istifadənin dayandırılması ilə bağlı tələbatın azaldılması tədbirləri

1. Hər bir Tərəf milli şəraiti və prioritetləri nəzərə almaqla, elmi məlumatlar və ən yaxşı təcrübəyə əsaslanan lazımi, hərtərəfli və kompleks rəhbər prinsipləri hazırlayır və yayır, tütündən istifadənin dayandırılmasına və tütündən asılılığın adekvat müalicəsinin təmin edilməsinə kömək üçün səmərəli tədbirlər görür.

2. Bu məqsədə nail olmaq üçün hər bir Tərəf çalışır ki:

a) tədris müəssisələri, tibbi-sanitariya qurumları, iş yerləri və idman tədbirlərinin keçirildiyi yerlər də daxil olmaqla, tütündən istifadənin dayandırılmasına kömək etməyə yönəldilmiş səmərəli proqramlar hazırlayıb həyata keçirsin;

b) tütündən asılılığın diaqnostikası və müalicəsini, həmçinin tütünün istifadəsinin dayandırılması ilə əlaqədar məsləhət xidmətlərini müvafiq hallarda səhiyyə işçilərinin, icma nümayəndələrinin və sosial işçilərin iştirak etdikləri milli səhiyyə və maarifləndirmə proqramlarına, planlarına və strategiyalarına daxil etsin;

c) tibbi-sanitariya yardım müəssisələrində və reabilitasiya mərkəzlərində tütündən asılılığın diaqnostikası, profilaktikası, müalicəsi və məsləhətlərin verilməsi üzrə proqramlar hazırlasın; və

d) 22-ci Maddəyə uyğun olaraq, dərman preparatları da daxil olmaqla, tütündən asılılığın müalicəsinin və müalicə qiymətlərinin əlçatan olması üçün digər Tərəflərlə əməkdaşlıq etsin. Bu cür preparatlara və onların komponentlərinə dərman vasitələri, onların qəbulu, habelə müvafiq hallarda diaqnostika üçün istifadə olunan preparatlar daxil ola bilər.

IV hissə: Tütün təchizatının azaldılması ilə əlaqədar tədbirlər

Maddə 15. Tütün məmulatının qeyri-qanuni ticarəti

1. Tərəflər etiraf edirlər ki, qaçaqmalçılıq, qeyri-qanuni istehsal və saxtalaşdırma halları daxil olmaqla, tütün məmulatı ilə qeyri-qanuni ticarətin bütün növlərinin ləğv edilməsi, həmçinin subregional, regional və qlobal sazişlərlə yanaşı milli

qanunvericiliyin işlənilib hazırlanması və həyata keçirilməsi tütünə qarşı mübarizənin zəruri tərkib hissələridir.

2. Hər bir Tərəf tütün məmulatının mənşəyinin müəyyənləşdirilməsində Tərəflərə kömək etmək üçün və milli qanunvericiliyə və müvafiq ikitərəfli və çoxtərəfli sazişlərə uyğun olaraq sapma nöqtəsinin müəyyənləşdirilməsində, habelə tütün məmulatının hərəkətinin və hüquqi statusunun monitorinqinin sənədləşdirilməsinin və nəzarətinin həyata keçirilməsində Tərəflərə kömək etmək üçün tütün məmulatının bütün qutularının və qablaşdırma qutularının, bu cür məmulatın istənilən xarici qablaşdırma qutusunun markalanmasını təmin etmək məqsədilə səmərəli qanunverici, icra, inzibati və digər tədbirləri görür və həyata keçirir. Bundan başqa, hər bir Tərəf:

(a) öz daxili bazarında pərakəndə və topdansatış üçün nəzərdə tutulan tütün məmulatının hər bir qutusunda və qablaşdırma qutusunda aşağıdakı mətnin yazılmasını tələb edir: "Ancaq (ölkənin, milli, regional və ya federal ərazi vahidinin adı göstərilir) satılmasına icazə verilir". Yaxud tələb edir ki, təyinat məntəqəsini göstərən və ya bu məmulatın daxili bazarda satılmaq üçün qanuni yolla gəlib-gəlməməsinin orqanlar tərəfindən müəyyən edilməsini asanlaşdıran başqa bir effektiv nişan sistemi olsun; və

(b) müvafiq hallarda gələcəkdə paylaşdırma sistemini qoruyacaq və daha sonra qeyri-qanuni ticarət hallarının istintaqına kömək edəcək praktiki izləmə sisteminin və izləmə rejiminin yaradılması məsələsinə baxır.

3. Hər bir Tərəf bu Maddənin 2-ci bəndində sözügedən qablaşdırmanın üstündəki məlumatın və ya markalanmanın aydın və/və ya əsas dildə, yaxud dillərdə olmasını tələb edir.

4. Tütün məmulatının qeyri-qanuni ticarətini ləğv etmək üçün hər bir Tərəf:

(a) tütün məmulatının transsərhəd satışının, həmçinin qeyri-qanuni ticarətinin monitorinqini və məlumatların toplanmasını həyata keçirir, bundan başqa, müvafiq hallarda milli qanunvericiliyə və tətbiq edilməsi mümkün olan ikitərəfli və çoxtərəfli müqavilələrə uyğun olaraq, gömrük, vergi orqanları və digər orqanlar arasında məlumat mübadiləsi aparır;

(b) saxta və qaçaqmal siqaretlər də daxil olmaqla, tütün məmulatının qeyri-qanuni ticarətinin qarşısının alınmasına yönəlmiş qanunvericilik aktlarını qəbul edir və ya onları əlaqədar sanksiyalar və islah tədbirləri ilə möhkəmləndirir;

(c) müsadirə edilən istehsal avadanlığının, saxta və qaçaqmal siqaretlərin və digər tütün məmulatının, praktiki cəhətdən mümkündürsə, ekoloji təmiz üsullar tətbiq olunmaqla məhv edilməsinin və ya daxili qanunvericilik əsasında onlardan qurtulmanın təmin edilməsi üçün lazım olan addımları atır;

(d) vergisiz və ya rüsumsuz rejimdə anbarda saxlanılan və ya daşınan tütün məmulatının saxlanması və paylaşdırılmasının monitorinqi, sənədləşdirilməsi və bunlara nəzarət məqsədilə öz yurisdiksiyası daxilində tədbirlər görür və həyata keçirir; və

(e) tütün məmulatının qeyri-qanuni ticarətindən əldə edilən gəlirlərin müsadirəsi üçün zəruri tədbirlər görür.

5. Tərəflər, müvafiq hallarda, bu Maddənin 4(a) və 4(d) yarımbəndlərinə uyğun olaraq toplanan məlumatları 21-ci

Maddəyə əsasən, Tərəflərin Konfransına təqdim etdikləri dövrü məruzələrdə cəmləşdirilmiş şəkildə əks etdirirlər.

6. Tərəflər, tütün məmulatının qeyri-qanuni ticarətinin ləğv edilməsi məqsədilə müvafiq hallarda və milli qanunvericiliyə əsasən, təhqiqat, istintaq və məhkəmə icraatına dair məsələlərdə milli təşkilatlar, həmçinin əlaqədar regional və beynəlxalq hökumətlərarası təşkilatlar arasında əməkdaşlığa kömək edirlər. Tütün məmulatının qeyri-qanuni ticarətinə qarşı mübarizə məqsədilə regional və subregional səviyyələrdə əməkdaşlığa xüsusi diqqət yetirilir.

7. Hər bir Tərəf qeyri-qanuni ticarətin qarşısını almaq məqsədilə tütün məmulatının istehsalına və paylaşdırılmasına nəzarət etmək və ya onları nizamlamaq üçün müvafiq hallarda lisenziyalaşdırma da daxil olmaqla, gələcək tədbirlərin görülməsinə və həyata keçirilməsinə çalışır.

Maddə 16. Yetkinlik yaşına çatmayanlara və onlar tərəfindən satış

1. Daxili qanunvericiliklə, milli qanunvericiliklə müəyyən edilən yaş həddinə və ya on səkkiz yaşına çatmamış şəxslərə tütün məmulatı satışının qadağan edilməsi üçün hər bir Tərəf müvafiq hökumət səviyyəsində səmərəli qanunvericilik, icra, inzibati və digər tədbirləri qəbul edir və həyata keçirir. Bu tədbirlərə aşağıdakılar daxil ola bilər:

(a) bütün tütün məmulatı satıcılarının satış məntəqəsinin daxilində yaxşı görünən yerdə yetkinlik yaşına çatmayanlara tütün məmulatının satışının qadağan olduğu barədə aydın bir elanın yerləşdirilməsinə dair tələb, şübhəli hallarda isə onların tütün məmulatını alan hər bir şəxsdən

qanunda müəyyən edilən yetkinlik yaşına çatma haqqında sənədi istəməsinə dair tələb;

(b) tütün məmulatını bilavasitə götürə bilmə imkanını təmin edən bütün satış növlərinin, məsələn, birbaşa mağaza rəflərindən satışın qadağan edilməsi;

(c) tütün məmulatı formasında hazırlanan və yetkinlik yaşına çatmayanların diqqətini cəlb edən konfet, qəlyanaltı, oyuncaq və digər əşyaların istehsal və satışının qadağan edilməsi; və

(d) tütün məmulatını satan öz yurisdiksiyasındakı avtomatların yetkinlik yaşına çatmayanların istifadə dairəsindən uzaq olmasını və tütün məmulatının yetkinlik yaşına çatmayanlara satışını təşviq etməməsinə təmin edən bir vəziyyətin yaradılması.

2. Hər bir Tərəf pulsuz tütün məmulatının əhali arasında, xüsusilə də yetkinlik yaşına çatmayanlar arasında yayılmasını qadağan edir və ya qadağan edilməsinə kömək edir.

3. Hər bir Tərəf siqaretlərin yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün əldə edilə bilmə imkanını artıran tək-tək və kiçik qutularda satışının qadağan edilməsinə çalışır.

4. Tərəflər təsdiq edirlər ki, yetkinlik yaşına çatmayanlara tütün məmulatı satışının qarşısının alınmasına dair tədbirlərin səmərəliliyini artırmaq məqsədilə lazımi hallarda həmin tədbirlər bu Konvensiyanın digər müddəaları ilə əlaqəli şəkildə həyata keçirilməlidir.

5. Konvensiya imzalandığı, ratifikasiya edildiyi, qəbul edildiyi, təsdiq edildiyi vaxt və ya ona qoşulduqda, yaxud bunlardan

sonra hər hansı bir vaxt ərzində Tərəf məcburi qüvvəyə malik yazılı bəyanatla tütün məmulatı satan avtomatların istismarını öz yurisdiksiyası daxilində qadağan etmək üzrə öhdəlik götürdüyünü bildirə bilər və ya tütün məmulatı satan avtomatları müvafiq hallarda tam qadağan edə bilər. Bu Maddəyə əsasən edilən bəyanat Depozitari tərəfindən Konvensiyanın bütün Tərəflərinə çatdırılır.

6. Hər bir Tərəf bu Maddənin 1-5-ci bəndlərində göstərilən öhdəliklərin yerinə yetirilməsinin təmin edilməsi üçün səmərəli qanunverici, icra, inzibati və digər tədbirlər, o cümlədən pərakəndə və topdan satıcılara qarşı sanksiyalar qəbul edir və həyata keçirir.

7. Hər bir Tərəf gərək daxili qanunvericiliklə, milli qanunvericiliklə müəyyən edilən yaş həddinə və ya on səkkiz yaşına çatmayanlar tərəfindən tütün məmulatı satılmasının qadağan edilməsi üçün müvafiq hallarda səmərəli qanunverici, icra, inzibati və digər tədbirlər görsün və həyata keçirsin.

Maddə 17. İqtisadi cəhətdən həyat qabiliyyətli fəaliyyətin alternativ növlərinin dəstəklənməsi

Tərəflər digər Tərəflər və səlahiyyətli beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatlarla əməkdaşlıq edərək, tütünün emalı və yetiştirilməsi ilə məşğul olan şəxslərin, müvafiq hallarda isə ayrı-ayrı satıcıların maraqları naminə lazımi hallarda iqtisadi cəhətdən həyat qabiliyyətli alternativlərə dəstək verirlər.

V hissə: Ətraf mühitin mühafizəsi

Maddə 18. Ətraf mühitin və insan sağlamlığının qorunması

Tərəflər öz ərazilərində tütünün yetişdirilməsi və tütün məmulatının istehsalı ilə əlaqədar bu Konvensiyadan irəli gələn öhdəlikləri yerinə yetirərkən ətraf mühitin və ətraf mühitlə əlaqədar insanların sağlamlığının qorunmasına dair məsələlərin lazımi şəkildə nəzərə alınacağı ilə razılaşırlar.

VI hissə: Məsuliyyətlə əlaqədar məsələlər

Maddə 19. Məsuliyyət

1. Tütünə qarşı mübarizə məqsədilə Tərəflər, zəruri olarsa, müvafiq hallarda kompensasiya daxil olmaqla, cinayət və mülki məsuliyyət məsələlərinin həlli üçün qanunvericilik tədbirlərinin həyata keçirilməsini və ya mövcud qanunvericiliyin inkişafını nəzərdən keçirirlər.

2. Tərəflər 21-ci Maddəyə müvafiq olaraq Tərəflərin Konfransları vasitəsilə məlumat mübadiləsi sahəsində bir-biri ilə əməkdaşlıq edirlər. Bura həmçinin daxildir.

(a) 20.3 (a) Maddəsinə müvafiq olaraq tütün məmulatından istifadənin və tütün tüstüsünün sağlamlığa təsirinin nəticəsi barədə məlumat; və

(b) qüvvədə olan qanunvericilik və qaydalar, həmçinin müvafiq məhkəmə təcrübəsi barədə məlumat.

3. Müvafiq hallarda və qarşılıqlı razılışmaya əsasən, Tərəflər milli qanunvericilik, siyasət, hüquqi təcrübə və tətbiq edilən mövcud müqavilə mexanizmləri çərçivəsində bu Konvensiyaya uyğun olaraq mülki və cinayət məsuliyyəti ilə əlaqədar prosesual hərəkətlərin həyata keçirilməsində bir-birinə yardım göstərirlər.

4. Konvensiya heç bir halda Tərəflərin bir-birinin məhkəmə orqanlarına müraciəti hüququna toxunmur və ya onu məhdudlaşdırmır; bu hal belə qaydaların mövcud olduğu şəraitdə mümkündür.

5. Tərəflərin Konfransı müvafiq beynəlxalq forumlarda aparılmış işləri nəzərə alaraq, məsuliyyətlə əlaqədar məsələləri imkan daxilində erkən mərhələdə nəzərdən keçirə bilər. Bura həmçinin həmin məsələlərə lazımı beynəlxalq yanaşmalar və Tərəflərin xahişi ilə onlara bu Maddəyə əsasən qanunvericilik və digər fəaliyyətlərində yardım göstərilməsi üçün lazımı vasitələr də aiddir.

VI hissə: Elmi-texniki əməkdaşlıq və məlumatın çatdırılması

Maddə 20. Elmi tədqiqatlar, epidemioloji nəzarət və məlumat mübadiləsi

1. Tərəflər regional və qlobal səviyyələrdə tütünə qarşı mübarizə sahəsində milli tədqiqatların inkişafı və onlara yardım, habelə elmi tədqiqat proqramlarının koordinasiyası üzrə tədbirlər həyata keçirirlər. Bu məqsədə nail olmaq üçün Tərəflərin hər biri:

a) tədqiqatların və elmi qiymətləndirmələrin aparılmasında bilavasitə və ya səlahiyyətli beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatlar və digər orqanlar vasitəsilə

əməkdaşlığa təşəbbüs göstərir və onu həyata keçirirlər. Eyni zamanda determinant, tütündən istifadənin nəticələri və tütün tütüsünün təsiri, eləcə də alternativ bitkilərin tapılmasına yönəldilmiş tədqiqatlara kömək edir və dəstəkləyir; və

b) səlahiyyətli beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatların və digər orqanların dəstəyi ilə tütünə qarşı mübarizə aparalarının, o cümlədən elmi tədqiqatlar, onların həyata keçirilməsi və qiymətləndirilməsi ilə məşğul olanların təlim görməsini və onların dəstəklənməsini inkişaf etdirir və möhkəmləndirir.

2. Müvafiq hallarda Tərəflər tütündən istifadənin miqyası, strukturu, determinantları və nəticələri, həmçinin tütün tütüsünün təsiri üzrə milli, regional və qlobal epidnəzarət proqramları yaradırlar. Bu məqsədlə Tərəflər müvafiq hallarda regional və beynəlxalq səviyyələrdə məlumatların müqayisəsini və onların təhlilinin mümkünlüyünü təmin etmək üçün tütün üzərində epidnəzarət proqramlarını sağlamlığa epidnəzarət üzrə milli, regional və qlobal proqamlara daxil edirlər.

3. Tərəflər beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatların və digər orqanların göstərdiyi maliyyə və texniki yardımın əhəmiyyətini etiraf edirlər. Hər bir Tərəf aşağıdakıları həyata keçirməyə səy göstərir:

(a) tədricən tütündən istifadə, müvafiq sosial və iqtisadi göstəricilər, sağlamlıq göstəriciləri üzrə milli epidemioloji nəzarət sistemi yaratmaq;

(b) tütünə regional və qlobal epidnəzarət, bu Maddənin 3(a) bəndində qeyd edilmiş göstəricilərə dair məlumat mübadiləsi üzrə səlahiyyətli beynəlxalq və regional

hökumətlərarası təşkilatlar və digər orqanlarla, o cümlədən hökumət və qeyri-hökumət təşkilatları ilə əməkdaşlıq etmək;

(c) tütünə əlaqədar epidemiyə nəzarət məlumatının toplanması, təhlili və yayılmasının müəyyənləşdirilməsi üçün ümumi rəhbər prinsip və prosedurların işlənilib hazırlanmasında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı ilə əməkdaşlıq etmək.

4. Milli qanunvericiliklərinə uyğun olaraq, Tərəflər açıq elmi-texniki, sosial-iqtisadi, kommersiya və hüquqi məlumatların, həmçinin tütün sənayesi və tütün yetişdirilməsi təcrübəsinə dair bu Konvensiyaya aidiyyəti olan məlumatın mübadiləsinə yardım göstərir və onu asanlaşdırırlar; bu zaman inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı Tərəflərin xüsusi tələbatları nəzərə alınır və onlara baxılır. Tərəflərin hər biri aşağıdakıları həyata keçirməyə səy göstərir:

(a) tütünə qarşı mübarizəni tənzimləyən qanun və qaydalardan, müvafiq hallarda isə onlara riayət olunmasının təminatı, həmçinin müvafiq məhkəmə praktikası haqqında informasiyalardan ibarət təzələnmiş məlumat bazasını tədricən yaratmaq və onu dəstəkləmək, regional və qlobal səviyyələrdə tütünə qarşı mübarizə proqramlarının işlənilib hazırlanmasında əməkdaşlıq etmək;

(b) bu Maddənin 3 (a) bəndinə müvafiq olaraq milli epidemiyə nəzarət proqramlarından alınan təzələnmiş məlumat bazasını tədricən yaratmaq və onu dəstəkləmək;

(c) tütün istehsalına və tütün məmulatının hazırlanmasına dair məlumatın müntəzəm olaraq toplanması və yayılması üçün qlobal sistemin tədricən yaradılması və dəstəklənməsi məqsədilə səlahiyyətli beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq

etmək; bura həmçinin bu Konvensiya və ya tütünə qarşı mübarizədə milli fəaliyyətə təsir göstərən tütün sənayesinin fəaliyyəti barədə məlumat da daxildir.

5. İnkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı Tərəflərin tədqiqatlar, epid nəzarət və informasiya mübadiləsi üzrə öhdəliklərini yerinə yetirməsinə Katibliyin kömək edə bilməsi üçün ona texniki və maliyyə resursları verilməsinə yardım göstərmək və həvəsləndirmək məqsədilə Tərəflər regional və beynəlxalq hökumətlərarası təşkilatlar və maliyyə qurumları və eləcə də üzvləri olduqları və inkişaf məsələləri ilə məşğul olan qurumlar çərçivəsində əməkdaşlıq etməlidirlər.

Maddə 21. Hesabat verilməsi və məlumat mübadiləsi

1. Tərəflərin hər biri Konvensiyaya əməl etməsi barədə Katiblik vasitəsilə vaxtaşırı olaraq Tərəflərin Konfransına aşağıdakıları əhatə edən hesabatlar təqdim edir:

(a) Konvensiyaya əməl etmək məqsədilə həyata keçirilmiş qanunverici, icra, inzibati və digər tədbirlərə dair məlumat;

(b) müvafiq hallarda, Konvensiyaya əməl edərkən ortaya çıxmış hər hansı maneə və ya əngəllər və bunların aradan qaldırılması üçün həyata keçirilmiş tədbirlər barədə məlumat;

(c) müvafiq hallarda, tütünə qarşı mübarizə fəaliyyəti üçün verilmiş və ya alınmış maliyyə və texniki yardım barədə məlumat;

(d) 20-ci Maddədə göstərildiyi kimi, epid nəzarət və tədqiqatlar barədə məlumat;

(e) 6.3, 13.2, 13.3, 13.4 (d), 15.5 və 19.2-ci maddələrdə göstərilmiş məlumat.

2. Bütün Tərəflərin belə hesabatları təqdim etmə müddətlərini və formasını Tərəflərin Konfransı müəyyən edir. Tərəflərin hər biri ilkin hesabatını Konvensiyanın həmin Tərəf üçün qüvvəyə mindiyi tarixdən sonra iki il müddətində hazırlamalıdır.

3. 22 və 26-cı maddələrə əsasən, Tərəflərin Konfransı inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı Tərəflərin xahişi ilə onlara bu maddəyə əsasən üzərlərinə düşən öhdəliklərin yerinə yetirilməsində yardım göstərilməsinə dair tədbirləri nəzərdən keçirir.

4. Bu Konvensiyaya əsasən məruzələrin təqdimatı Və məlumat mübadiləsi məxfiliyin və şəxsi həyatın toxunulmazlığının təmin edilməsi sahəsində milli qanunvericiliyə müvafiq olaraq aparılır. Qarşılıqlı razılıq əsasında Tərəflər mübadilə etdikləri istənilən məxfi məlumatın qorunmasını təmin edirlər.

Maddə 22. Elmi-texniki və hüquqi sahələrdə əməkdaşlıq və müvafiq təcrübənin təqdim edilməsi

1. Tərəflər inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı Tərəflərin tələbatını nəzərə almaqla, bu Konvensiyadan irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üzrə potensiallarını möhkəmləndirmək məqsədilə, birbaşa və ya səlahiyyətli beynəlxalq orqanlar vasitəsilə əməkdaşlıq edirlər. Belə əməkdaşlıqda məqsəd tütünə qarşı mübarizə sahəsində aşağıdakılara yönəldilmiş milli strategiyalar, planlar və proqramların işlənilməsi və hazırlanması və möhkəmləndirilməsi üçün qarşılıqlı razılıq əsasında elmi-texniki və hüquqi təcrübənin mübadiləsinə kömək etməkdir. Bu əməkdaşlıq əsasən aşağıdakı istiqamətlərə yönəldilir:

- a) tütünə qarşı mübarizə ilə əlaqədar texnologiya, bilik, səriştə, potensial və təcrübənin işlənilib hazırlanması, ötürülməsi və əldə edilməsinə yardım;
- b) tütünə qarşı mübarizə sahəsində xüsusən aşağıdakılar vasitəsilə Konvensiyanın həyata keçirilməsinə yönəldilmiş milli strategiyaların, planların və proqramların yaradılması və möhkəmləndirilməsi üçün elmi-texniki, hüquqi və digər təcrübənin təqdim edilməsi;
- i) müvafiq xahişə əsasən möhkəm qanunvericilik bazasının, həmçinin texniki proqramların, o cümlədən tütündən istifadəyə başlanmasının qarşısının alınması, ondan istifadənin dayandırılmasına yardım və tütün tütüsünün təsirindən qorunma proqramlarının yaradılmasına kömək etmək;
- ii) müvafiq hallarda, tütün sektorunda çalışan şəxslərə iqtisadi cəhətdən faydalı üsulla iqtisadi və hüquqi cəhətdən həyat qabiliyyətli alternativ yaşayış tərzinin təmin olunmasında yardım etmək; və
- iii) müvafiq hallarda, iqtisadi cəhətdən faydalı üsulla kənd təsərrüfatında alternativ bitki növlərinin istehsalına keçilməsində tütün yetişdirilməsi ilə məşğul olan şəxslərə kömək etmək.
- c) 12-ci Maddəyə uyğun olaraq, müvafiq heyətin treninqi və ya məlumatlılığının artırılmasına dair müvafiq proqramların dəstəklənməsi;
- d) müvafiq hallarda, tütünə qarşı mübarizə sahəsində strategiyalar, planlar və proqramların lazımi materiallar, avadanlıq və maddi-texniki dəstəklə təmin edilməsi;

e) nikotin asılılığından hərtərəfli müalicə də daxil olmaqla, tütünə qarşı mübarizə metodlarının müəyyən edilməsi;

f) müvafiq hallarda, nikotin asılılığından hərtərəfli müalicənin müəssərliyini daha da artırmaq üçün elmi tədqiqatlara yardım edilməsi.

2. Tərəflərin Konfransı elmi-texniki və hüquqi təcrübə və texnologiyaların ötürülməsinə və 26-cı Maddəyə müvafiq olaraq göstərilən maliyyə yardımı ilə belə ötürmənin asanlaşdırılmasına kömək edir.

VIII hissə: Təşkilati tədbirlər və maliyyə mənbələri

Maddə 23. Tərəflərin Konfransı

1. Bu sənədə əsasən, Tərəflərin Konfransı təsis edilir. Konfransın birinci sessiyası bu Konvensiya qüvvəyə mindikdən sonra ən geci bir il ərzində Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı tərəfindən çağırılır. Konfrans birinci sessiyasında növbəti sessiyalarının keçiriləcəyi yeri və vaxtı müəyyənləşdirəcək.

2. Tərəflərin Konfransının növbədənənar sessiyaları, Konfransın lazım bildiyi digər tarixlərdə və ya hər hansı bir Tərəfin yazılı tələbi ilə keçirilir, o şərtlə ki, Konvensiyanın Katibliyi tərəfindən Tərəflərə bu məlumatın verildiyi andan etibarən altı ay ərzində həmin tələb ən azı Tərəflərin üçdə biri tərəfindən dəstəklənsin.

3. Tərəflərin Konfransı birinci sessiyada konsensus əsasında Prosedur Qaydalarını qəbul edir.

4. Tərəflərin Konfransı konsensus əsasında öz maliyyə qaydalarını, bundan başqa, yarada biləcəyi bütün köməkçi orqanların maliyyələşdirilməsini nizamlayan qaydaları, həmçinin Katibliyin fəaliyyətini nizamlayan maliyyə qaydalarını qəbul edir. Hər bir növbəti sessiyada o, sonrakı sessiyaya qədərki maliyyə dövrünün büdcəsini təsdiq edir.

5. Tərəflərin Konfransı bu Konvensiyanın həyata keçirilməsinin gedişini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir və onun səmərəli tətbiq edilməsinə yardım üçün lazım olan qərarları qəbul edir; o, 28, 29 və 33-cü maddələrə uyğun olaraq, Konvensiyaya protokollar, əlavələr və düzəlişlər də qəbul edə bilər. Bu məqsədlə o:

(a) 20 və 21-ci maddələrə uyğun olaraq, məlumat mübadiləsini dəstəkləyir və asanlaşdırır;

(b) 20-ci Maddədə nəzərdə tutulanlara əlavə olaraq bu Konvensiyanın həyata keçirilməsinə dair elmi tədqiqatların və məlumat toplanmasının müqayisəli metodlarının hazırlanmasına və mütəmadi şəkildə təkmilləşdirilməsinə dəstək verir və onları istiqamətləndirir;

(c) müvafiq hallarda, strategiya, plan və proqramların, habelə siyasətlərin, qanunvericiliyin və digər tədbirlərin hazırlanmasını, tətbiq edilməsini və qiymətləndirilməsini dəstəkləyir;

(d) bu Konvensiyanın 21-ci Maddəsinə uyğun olaraq, Tərəflərin təqdim etdikləri məruzələrə baxır və Konvensiyanın həyata keçirilməsinə dair dövrü məruzələri təsdiq edir;

(e) 26-cı Maddəyə uyğun olaraq, bu Konvensiyanın həyata keçirilməsi üçün maliyyə mənbələrinin səfərbər olmasına kömək və yardım edir;

(f) bu Konvensiyanın məqsədlərinə nail olmaq üçün lazım olan köməkçi orqanları təsis edir;

(g) müvafiq hallarda, Konvensiyanın tətbiq edilməsi ilə əlaqədar işin möhkəmləndirilməsi məqsədilə Birləşmiş Millətlər Təşkilatı sistemindəki səlahiyyətli və əlaqədar təşkilatlardan və orqanlardan, digər beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatlardan, qeyri-hökumət təşkilatları və orqanlarından xidmətlər göstərilməsi və əməkdaşlıq edilməsi, habelə informasiya təqdim edilməsi xahişi ilə müraciət edir; və

(h) müvafiq hallarda, bu Konvensiyanın məqsədlərinə nail olmaq üçün onun həyata keçirilməsi prosesində əldə edilən təcrübə əsasında digər hərəkətlərin mümkünlüyü məsələsinə baxır.

6. Tərəflərin Konfransı onun işində müşahidəçilərin iştirakının meyarlarını müəyyənləşdirir.

Maddə 24. Katiblik

1. Tərəflərin Konfransı daimi katiblik təyin edir və onun fəaliyyəti üçün şərait yaradır. Tərəflərin Konfransı bunu birinci sessiyasında etməyə çalışır.

2. Daimi katibliyin təyin və təsis edilməsinə qədər katiblik funksiyalarını bu Konvensiyaya uyğun olaraq Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı yerinə yetirir.

3. Katibliyin funksiyaları bunlardır:

- (a) Tərəflərin Konfransının və bütün köməkçi orqanların sessiyalarının təşkili və onların lazımi xidmətlərlə təmini;
- (b) bu Konvensiyaya uyğun olaraq onun aldığı məruzələrin ötürülməsi;
- (c) Tərəflərə, xüsusən də inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı Tərəflərə onların xahişi ilə bu Konvensiyanın müddəalarına əsasən tələb olunan məlumatların toplanması və ötürülməsinə kömək edilməsi;
- (d) Konvensiyaya uyğun olaraq, öz fəaliyyəti barəsində məruzələrin Tərəflərin Konfransının rəhbərliyi altında hazırlanması və onların Tərəflərin Konfransına təqdim edilməsi;
- (e) Tərəflərin Konfransının rəhbərliyi altında səlahiyyətli beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatlar və digər orqanlarla lazımi koordinasiyanın təmin edilməsi;
- (f) Katibliyin funksiyalarının səmərəli yerinə yetirilməsi üçün lazım ola bilən inzibati və ya kontrakt sazişlərinin Tərəflərin Konfransının rəhbərliyi altında bağlanması; və
- (g) Konvensiyada və onun hər hansı bir protokolunda göstərilən digər katiblik funksiyalarının, həmçinin Tərəflərin Konfransı tərəfindən müəyyən edilə bilən bu cür digər funksiyaların yerinə yetirilməsi.

Maddə 25. Tərəflərin Konfransı ilə hökumətlərarası təşkilatlar arasındakı münasibətlər

Bu Konfransın məqsədlərinə nail olunması üçün texniki və maliyyə məsələlərində əməkdaşlığı təmin etmək məqsədilə Tərəflərin Konfransı əməkdaşlıq etmək xahişi ilə, maliyyə təşkilatları və inkişaf məsələləri ilə məşğul olan təşkilatlar daxil olmaqla, səlahiyyətli beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatlara müraciət edə bilər.

Maddə 26. Maliyyə ehtiyatı

1. Tərəflər bu Konvensiyanın məqsədlərinə nail olunmasında maliyyə ehtiyatının əhəmiyyətli rolunu etiraf edirlər.
2. Hər bir Tərəf özünün milli planları, prioritet və proqramlarına uyğun olaraq, bu Konvensiyanın məqsədlərinə nail olunması istiqamətində milli fəaliyyətinə maliyyə dəstəyini təmin edir.
3. Tərəflər inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı Tərəflərin tütünü qarşı mübarizə sahəsində çoxsektorlu hərtərəfli proqramlarının işlənilib hazırlanması və möhkəmləndirilməsinin maliyyələşməsinə təmin etmək üçün müvafiq hallarda ikitərəfli, regional, subregional və başqa çöxtərəfli kanallardan istifadə olunmasına kömək edirlər. Milli səviyyədə işlənilib hazırlanan davamlı inkişaf strategiyalar kontekstinə müvafiq olaraq, bitki növlərinin diversifikasiyası da daxil olmaqla, tütün istehsalında iqtisadi cəhətdən həyat qabiliyyətli alternativ variantları müzakirə edib dəstəkləmək lazımdır.
4. Müvafiq regional və beynəlxalq hökumətlərarası təşkilatlar, həmçinin maliyyə qurumlarında və inkişaf məsələləri ilə məşğul olan təsisatlarda təmsil olunan Tərəflər, inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı Tərəflərə, onların bu təşkilatlarda iştirakı

hüququnun məhdudlaşdırılmaması şərtilə bu Konvensiya üzrə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində həmin təşkilatlar və təsisatlar tərəfindən maliyyə dəstəyinin təmin olunmasını təşviq edirlər.

5. Tərəflər bununla razılaşırlar ki:

(a) Tərəflərə bu Konvensiya üzrə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə yardım məqsədilə, tütünə qarşı mübarizə tədbirlərində istifadə edilə bilən istər dövlət, istərsə də özəl mülkiyyətdə olan bütün uyğun potensial və mövcud ehtiyatları - maliyyə, texniki və ya digər ehtiyatları səfərbər edərək, bütün Tərəflərin, xüsusilə də inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı Tərəflərin rifahı naminə istifadə etmək lazımdır.

(b) Katiblik inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı Tərəflərə bu Konvensiya üzrə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsini asanlaşdırmaq üçün onların xahişi ilə mövcud olan maliyyələşmə mənbələri haqqında məsləhətlər verir.

(c) Tərəflərin Konfransı Katibliyin apardığı tədqiqat və digər müvafiq informasiya əsasında yardımın mövcud və potensial mənbə və mexanizmlərini özünün ilk sessiyasında nəzərdən keçirəcək, onların uyğunluq məsələsini müzakirə edəcəkdir.

(d) Tərəflərin Konfransı inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı Tərəflərə bu Konvensiya üzrə öhdəliklərini yerinə yetirməyə yardım məqsədilə lazım gəldikdə əlavə maliyyə ehtiyatının yönəldilməsi üçün mövcud mexanizmlərin möhkəmləndirilməsinin və ya könüllü qlobal fondun, yaxud başqa uyğun maliyyə mexanizmlərinin yaradılmasının zəruriliyini

müəyyənləşdirərkən həmin müzakirənin nəticələrini nəzərə alacaqdır.

IX hissə: Mübahisələrin nizamlanması

Maddə 27. Mübahisələrin nizamlanması

1. Bu Konvensiyanın təfsiri və ya tətbiqində iki və daha artıq Tərəf arasında mübahisə yaranarsa, müvafiq Tərəflər mübahisəni danışıqlar və ya istənilən digər dinc vasitələrlə, o cümlədən xoş məram, vasitəçilik, yaxud barışıq yolu ilə, diplomatik kanallarla həll etməyə səy göstərirlər. Xoş məramla, vasitəçiliklə və ya barışıq vasitələri ilə razılığa gəlmək mümkün olmadıqda mübahisə tərəfləri onun həlli yollarını axtarıb tapmaq məsuliyyətindən azad olunurlar.
2. Bu Konvensiyanın ratifikasiyası, qəbul edilməsi, təsdiqi və ya rəsmi surətdə bəyənilməsi, yaxud ona qoşulma zamanı və ya bundan sonra hər hansı bir vaxtda dövlət və ya regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı mübahisənin bu Maddənin 1-ci bəndinə uyğun olaraq həll edilməsi mümkün olmayan mübahisə barədə Depozitariyə yazılı surətdə bildirə bilər ki, onlar Tərəflərin Konfransının konsensus əsasında qəbul etməli olduğu prosedurlara uyğun olaraq məcburi qaydada xüsusi arbitrajın keçirilməsinə razıdırlar.
3. Bu Maddənin müddəaları Tərəflər arasındakı mübahisə ilə əlaqədar hər hansı protokola, əgər protokolda başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, tətbiq edilir.

X hissə: Konvensiyaya dəyişikliklər və əlavələr

Maddə 28. Konvensiyaya dəyişikliklər

1. Hər bir Tərəf bu Konvensiyaya dəyişikliklər təklif edə bilər. Bu dəyişikliklər Tərəflərin Konfransında müzakirə ediləcəkdir.
2. Dəyişikliklər Tərəflərin Konfransı tərəfindən qəbul edilir. Konvensiyaya təklif olunan hər bir dəyişikliyin mətni onun qəbul edilməsi təklif olunan sessiyadan ən azı altı ay əvvəl Katiblik tərəfindən Tərəflərə göndərilir. Katiblik təklif olunan dəyişikliklərin mətnini həmçinin Konvensiyanı imzalamış Tərəflərə və məlumat üçün Depozitariyə göndərir.
3. Tərəflər bu Konvensiyaya təklif olunan hər bir dəyişiklik üzrə konsensus əsasında razılığa gəlmək üçün səs göstərirlər. Əgər razılığa gəlmək üçün bütün səylər tükənibsə, lakin razılıq hələ də əldə olunmayıbsa, onda sonuncu vasitə kimi, dəyişiklik iclasda və səsvermədə iştirak edənlərin dördü üç səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Bu Maddədə istifadə olunan "iclasda və səsvermədə iştirak edən Tərəflər" ifadəsi iclasda iştirak edən və "lehinə" və ya "əleyhinə" səs verən Tərəfləri nəzərdə tutur. Qəbul edilmiş hər bir dəyişiklik Katiblik tərəfindən Depozitariyə verilir ki, o da bunu qəbul edilmək üçün bütün Tərəflərə göndərir.
4. Dəyişikliyin qəbul edilməsi haqqında sənədlər saxlanılmaq üçün Depozitariyə təhvil verilir. Bu Maddənin 3-cü bəndinə uyğun olaraq qəbul edilmiş dəyişiklik onu qəbul edən Tərəflər üçün bu Konvensiyanın iştirakçısı olan Tərəflərin ən azı üçdə iki hissəsi tərəfindən dəyişikliyin qəbul edilməsi haqqında sənədin Depozitariyə daxil olması tarixindən doxsan gün sonra qüvvəyə minir.

5. Dəyişiklik hər hansı başqa Tərəf üçün həmin Tərəfin dəyişikliyi qəbul etməsi haqqında sənədin saxlanılmaq üçün Depozitariyə təhvil verildiyi tarixdən doxsan gün sonra qüvvəyə minir.

Maddə 29. Konvensiyaya əlavələrin qəbul edilməsi və onlara dəyişikliklər edilməsi

1. Bu Konvensiyaya əlavələrin və onlara dəyişikliklərin təklif olunması, qəbulu və qüvvəyə minməsi 28-ci Maddədəki prosedura uyğun həyata keçirilir.

2. Bu Konvensiyaya əlavələr onun ayrılmaz tərkib hissəsi sayılır və əgər bilavasitə başqa cür nəzərdə tutulmayıbsa, Konvensiyaya istinad onun hər hansı əlavəsinə edilən istinad kimi başa düşülür.

3. Əlavələr siyahı, forma və prosedur, elmi, texniki və ya inzibati məsələlərə aid olan hər hansı digər təsviri materialla məhdudlaşır.

XI hissə: Yekun müddəalar

Maddə 30. Qeyd-şərtlər

Bu Konvensiyaya heç bir qeyd-şərtə yol verilmir.

Maddə 31. Konvensiyadan çıxma

1. Bu Konvensiyanın hər hansı bir Tərəf üçün qüvvəyə minməsi tarixindən iki il keçdikdən sonra istənilən vaxt həmin Tərəf Depozitariyə yazılı bildiriş göndərərək Konvensiyadan çıxma bilər.

2. İstənilən belə çıxma, bu barədə bildirişin Depozitari tərəfindən alındığı tarixdən bir il keçdikdən sonra və ya çıxma haqqında

bildirişdə göstərilə bilən daha sonrakı tarixdən etibarən qüvvəyə minir.

3. Bu Konvensiyadan çıxan hər hansı bir Tərəf, tərəfi sayıldığı hər bir protokoldan da çıxmış hesab edilir.

Maddə 32. Səsvermə hüququ

1. Bu Konvensiyanın hər bir Tərəfi, bu Maddənin 2-ci bəndində nəzərdə tutulan hal istisna olmaqla, bir səsə malikdir.

2. Regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları öz səlahiyyətlərinə aid olan məsələlərdə bu Konvensiyanın Tərəfi olan və eyni zamanda bu təşkilatların üzvü olan dövlətlərin sayına bərabər miqdarda səs hüququndan istifadə edirlər. Əgər onun üzvü olan dövlətlərdən hər hansı biri özünün səsvermə hüququndan istifadə edirsə, onda belə təşkilat özünün bu hüququndan istifadə etmir və ya əksinə.

Maddə 33. Protokollar

1. Hər hansı bir Tərəf protokol təklif edə bilər. Belə təkliflər Tərəflərin Konfransında müzakirə olunur.

2. Tərəflərin Konfransı Konvensiyaya protokollar qəbul edə bilər. Belə protokolların qəbulu zamanı konsensus əldə edilməsi üçün bütün səylərdən istifadə olunur. Əgər konsensus əldə etmək üçün bütün səylər tükənibsə, lakin razılıq əldə edilməyibsə, onda sonuncu vasitə kimi, protokol iclasda və səsvermədə iştirak edənlərin dördü üç səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Bu Maddədə istifadə olunan "iclasda və səsvermədə iştirak edən Tərəflər" ifadəsi iclasda iştirak edən və "lehinə" və ya "əleyhinə" səs verən Tərəfləri nəzərdə tutur.

3. Təklif olunan hər bir protokolun mətni onun qəbul edilməsi təklif olunan sessiyadan ən azı altı ay əvvəl Katiblik tərəfindən Tərəflərə göndərilir.

4. Yalnız bu Konvensiyanın Tərəfləri protokolun Tərəfləri ola bilərlər.

5. Bu Konvensiyanın hər hansı protokolu yalnız həmin protokolun tərəfləri üçün məcburidir. Konkret bir protokola aid olan məsələlərə dair qərarları yalnız həmin protokolun tərəfləri qəbul edirlər.

6. Hər hansı protokolun qüvvəyə minməsi şərtləri həmin protokolla müəyyən edilir.

Maddə 34. İmzalama

Bu Konvensiya Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının üzvü olan bütün dövlətlər və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının üzvü olmayan, lakin Birləşmiş Millətlər Təşkilatının və regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatlarının üzvü olan hər hansı dövlət tərəfindən 2003-cü il iyunun 16-dan 2003-cü il iyunun 22-dək Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Cenevrədə yerləşən mənzil-qərargahında, sonra isə 2003-cü il iyunun 30-dan 2004-cü il iyunun 29-dək Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nyu-Yorkda yerləşən mənzil-qərargahında imzalanmaq üçün açıqdır.

Maddə 35. Ratifikasiya, qəbul edilmə, təsdiq olunma, rəsmi bəyənilmə və ya qoşulma

1. Bu Konvensiyanı dövlətlər ratifikasiya, qəbul, təsdiq etməli və ya ona qoşulmalı, həmçinin regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları rəsmi bəyənəli və ya ona qoşulmalıdırlar. Konvensiya imzalanma üçün bağlandığı tarixdən sonrakı gün

qoşulma üçün açılır. Ratifikasiya, qəbul, təsdiq edilmə, rəsmi bəyənilmə və qoşulma haqqında sənədlər saxlanılmaq üçün Depozitariyə təhvil verilir.

2. Bu Konvensiyanın Tərəfinə çevrilən hər hansı regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı, onun üzvü olan dövlətlərdən heç birinin Konvensiyanın Tərəfi olmasa da, Konvensiya üzrə tam məsuliyyət daşıyır. Belə təşkilatların üzvü olan bir və ya daha artıq dövlət bu Konvensiyanın Tərəfi olarsa, bu təşkilat və onun üzvü olan dövlətlər Konvensiya üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə dair öz müvafiq vəzifələrindən irəli gələn qərarlar verirlər. Belə hallarda təşkilat və üzv dövlətlər bu Konvensiyadan irəli gələn hüquqları paralel olaraq həyata keçirə bilməzlər.

3. Regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları rəsmi bəyənilmə və ya qoşulma sənədlərində bu Konvensiyanın nizamladığı məsələlərə dair öz səlahiyyətlərinin hüdudlarını bəyan edirlər. Bu təşkilatlar öz səlahiyyət hüdudlarında hər hansı köklü dəyişikliklər barəsində Depozitarini, o da, öz növbəsində, Tərəfləri məlumatlandırır.

Maddə 36. Qüvvəyə minmə

1. Bu Konvensiya ratifikasiya, qəbul, təsdiq edilmə, rəsmi bəyənilmə və ya qoşulma haqqında qırxıncı sənədin saxlanılmaq üçün Depozitariyə təhvil verildikdən doxsan gün sonra qüvvəyə minir.

2. Bu Konvensiyanı ratifikasiya, qəbul, yaxud təsdiq edən və ya qüvvəyə minmə haqqında bu Maddənin 1-ci bəndində qeyd olunan şərtlərin yerinə yetirilməsindən sonra ona qoşulan hər bir dövlət üçün bu Konvensiya həmin dövlətin ratifikasiya, qəbul,

təsdiq, yaxud qoşulma haqqında sənədi saxlanılma üçün təhvil verməsi tarixindən doxsan gün sonra qüvvəyə minir.

3. Qüvvəyə minmə haqqında bu Maddənin 1-ci bəndində qeyd olunan şərtlərin yerinə yetirilməsindən sonra rəsmi bəyənilmə və ya qoşulma haqqında sənədi saxlanılma üçün təhvil verən istənilən regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı üçün bu Konvensiya həmin təşkilatın rəsmi bəyənilmə və ya qoşulma haqqında sənədi saxlanılmağa təhvil verməsi tarixindən doxsan gün sonra qüvvəyə minir.

4. Bu Maddənin məqsədləri üçün regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatı tərəfindən saxlanılmağa təhvil verilən hər hansı sənəd bu təşkilatın üzvü olan dövlətlərin saxlanılmaq üçün təhvil verdikləri sənədlərə əlavə sayılmır.

Maddə 37. Depozitari

Bu Konvensiyanın və ona dəyişikliklərin, həmçinin 28, 29 və 33-cü maddələrə uyğun olaraq qəbul edilmiş protokol və əlavələrin Depozitarisi Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibidir.

Maddə 38. Autentik mətnlər

Bu Konvensiyanın ingilis, ərəb, ispan, Çin, rus və fransız dillərində olan mətnləri autentikdir, onun əsli saxlanılmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş katibinə təhvil verilir.

Bunun təsdiqi olaraq, lazımi qaydada səlahiyyətləndirilən aşağıda imza etmiş şəxslər bu Konvensiyanı imzalamışlar.

Cenevrədə, iki min üçüncü il mayın iyirmi birində imzalanmışdır.

*Əlavə 1: WHA 56.1 — tütünə qarşı mübarizə
haqqında ÜST-nin çərçivə konvensiyası*

Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının əlli altıncı sessiyası, ÜST Nizamnaməsinin 19-cu Maddəsinə uyğun olaraq tütünə qarşı mübarizə haqqında ÜST-nin çərçivə konvensiyasının hazırlanmasının təklif olunduğu WHA 49.17 və WHA 52.18 qətnamələrini xatırlayaraq; indiki və gələcək nəsilləri tütün istehlakından və tütün tüstüsünün təsirindən qorumaq əzmində olaraq;

bütün dünyada tütün çəkilməsi və ondan başqa formalarda istifadə edilməsi miqyasının genişlənməsini böyük narahatlıqla qeyd edərək;

Hökumətlərarası Danışıqlar Orqanının fəaliyyətinin yekunları haqqında Hökumətlərarası Danışıqlar Orqanı Sədrinin məruzəsini minnətdarlıqla qeyd edərək;¹

tütün istehlakının və tütün tüstüsünün dağıdıcı təsirindən insanların sağlamlığının qorunması üzrə milli, regional, beynəlxalq fəaliyyətin və qlobal əməkdaşlığın genişlənməsi istiqamətində bu Konvensiyanın əhəmiyyətli addım olmasına əmin olaraq, inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı ölkələrin xüsusi vəziyyətini nəzərə almaq zərurətini dərk edərək;

Konvensiyanın tezliklə qüvvəyə minməsi və səmərəli həyata keçirilməsi zərurətini qeyd edərək,

1. Bu qətnaməyə əlavə edilən Konvensiyanı qəbul edir;

2. Konvensiyanın 34-cü Maddəsinə uyğun olaraq, bu Konvensiyanın 2003-cü il iyunun 16-dan 22-nə qədər ÜST-

nin Cenevrədəki mənzil-qərargahında, daha sonra isə 2003-cü il iyunun 30-dan 2004-cü il iyunun 29-dək Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nyu-Yorkdakı mənzil-qərargahında imzalanmaq üçün açıq olduğunu nəzərə çatdırır;

3. Konvensiyanın mümkün qədər tez qüvvəyə minməsi üçün bütün dövlətləri və səlahiyyətli regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatlarını Konvensiyanın tezliklə imzalanması, ratifikasiyası, qəbulu, təsdiqi, rəsmi bəyənilməsi və ya Konvensiyaya qoşulma məsələsinə baxmağa çağırır;

4. Bütün dövlətləri və regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatlarını Konvensiya qüvvəyə minməmişdən əvvəl bütün istehlakının və bütün tütüsü təsirinin azaldılması üzrə bütün zəruri tədbirləri həyata keçirməyə təkidlə çağırır;

5. Bütün üzv dövlətləri, regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatlarını, müşahidəçiləri və digər maraqlı tərəfləri bu qətnamədə adı çəkilən hazırlıq işlərinə dəstək verməyə və Konvensiyanın tezliklə qüvvəyə minməsinə və həyata keçirilməsinə səmərəli yardım etməyə təkidlə çağırır;

6. Birləşmiş Millətlər Təşkilatını tütünə qarşı mübarizəyə dair milli və beynəlxalq proqramların gücləndirilməsi işinə yardım göstərilməsini davam etdirməyə çağırır və bunu digər müvafiq beynəlxalq təşkilatlara təklif edir;

7. Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının Prosedur Qaydalarının 42-ci Maddəsinə uyğun olaraq, açıq tərkibli hökumətlərarası işçi qrupunun təsis edilməsini qərara alır. Bu qrup uyğun hallarda Konvensiyada Tərəflərin Konfransının birinci sessiyasında baxılmalı və qəbul edilməli kimi müəyyənləşdirilmiş məsələlər üzrə təkliflərin baxılması və hazırlanmasında Konvensiyanın 34-cü maddəsində

göstərilən bütün dövlətlərin və regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatlarının iştirakı üçün açıq olacaqdır. Həmin məsələlərə aşağıdakılar daxildir:

- (1) Tərəflərin Konfransının sessiyalarında müşahidəçilərin iştirakı üzrə meyarlar da (23.6-cı Maddə) daxil olmaqla, Tərəflərin Konfransının prosedur qaydaları (23.3-cü Maddə);**
- (2) daimi katibliyin təyinatı variantları və onun fəaliyyət mexanizmləri (24.1-ci Maddə);**
- (3) Tərəflərin Konfransının və onun yardımçı orqanlarının maliyyə qaydaları və katibliyin fəaliyyətini nizamlayan maliyyə müddəaları (23.4-cü Maddə);**
- (4) birinci maliyyə dövrü üçün büdcə layihəsi (23.4-cü Maddə);**
- (5) Tərəflərin Konvensiya üzrə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində onlara yardımın göstərilməsinin mövcud və potensial mənbə və mexanizmlərinə baxılması (26.5-ci Maddə);**

8. Tərəflərin Konfransının birinci sessiyasının hazırlanması işinə nəzarət etməyi və bu məsələ üzrə məruzəni bilavasitə onun özünə təqdim etməyi açıq tərkibli Hökumətlərarası İşçi Qrupuna tapşırmağı qərara alır;

9. Tütünə qarşı mübarizə haqqında ÜST-nin Çərçivə Konvensiyası ilə əlaqədar Danışıqlar üzrə Hökumətlərarası Orqanın qəbul etdiyi qərarlar qeyri-hökumət təşkilatlarının iştirakına aid olduqda bu qərarların açıq tərkibli

Hökumətlərarası İşçi Qrupunun fəaliyyətinə tətbiq edildiyini qərara alır;

10. Baş direktora təklif edir:

(1) daimi katiblik yaradılana və fəaliyyətə başlayana qədər bu Konvensiyanın katibliyinin funksiyalarını təmin etsin;

(2) Konvensiyanın qüvvəyə minməsi üzrə hazırlıq işində üzv dövlətlərə, xüsusən də inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı ölkələrə yardım göstərilməsi üçün zəruri tədbirlər görsün;

(3) 2003-cü il iyunun 16-dan Tərəflərin Konfransının birinci sessiyasına qədər olan dövrdə açıq tərkibli Hökumətlərarası İşçi Qrupunun iclaslarını ehtiyac olduqca çağırınsın;

(4) tütünə qarşı qlobal mübarizədə texniki liderlik, istiqamətləndirmə və dəstəyin təmin edilməsi üzrə ÜST-nin həlledici rolunun yerinə yetirilməsinin təmin olunmasını davam etdirdirsin;

(5) Konvensiyanın qüvvəyə minməsinin təmin olunmasında əldə olunmuş nailiyyətlər və Tərəflərin Konfransının birinci sessiyasına hazırlıq sahəsində görülən işlər haqqında Səhiyyə Assambleyasına məlumat versin.

Əlavə 2: TMÇK-nin hazırlanması tarixi

Tütünə qarşı mübarizə haqqında beynəlxalq sənədin hazırlanması ideyası 1995-ci ilin mayında WHA 48.11 sayılı Qətnamənin qəbulu ilə gerçəkləşməyə başlanmışdır. Həmin qətnamədə Baş direktora təklif olunurdu ki, tütünə qarşı mübarizəyə dair rəhbər prinsiplər, bəyannamə və ya beynəlxalq konvensiya formasında beynəlxalq sənədin hazırlanmasının məqsədüuyğunluğu haqqında Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının qırx doqquzuncu sessiyasına məruzə təqdim etsin.

WHA 48.11 sayılı Qətnamənin qəbul edilməsinin nəticəsi olaraq ÜST-yə təklif olundu ki, belə bir sənədin hazırlanmasının əməli cəhətdən mümkünlüyü haqqında məruzənin layihəsini hazırlasın. Həmin sənəd Baş direktor tərəfindən ÜST-nin İcraiyyə Komitəsinin doxsan yeddinci sessiyasına təqdim olundu ("Tütünə qarşı mübarizə haqqında beynəlxalq sənədin hazırlanmasının əməli cəhətdən mümkünlüyü" (EB97/İNF.DOC/4)). Bu sessiyanın gedişində İcraiyyə Komitəsi "Tütünə qarşı mübarizə haqqında Beynəlxalq Çərçivə Konvensiyası" adlı EB97.R8 sayılı Qətnamə qəbul etdi.

Bir qədər sonra, elə həmin il Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının qırx doqquzuncu sessiyasında "Tütünə qarşı mübarizə haqqında Beynəlxalq Çərçivə Konvensiyası" adlı WHA 49.17 sayılı Qətnamə qəbul edildi. Həmin qətnamədə Baş direktora Tütünə qarşı mübarizə haqqında Çərçivə Konvensiyasının hazırlanmasına başlamaq təklif olunurdu. Bu qətnamənin qəbulu nəticəsində ÜST-nin ilk müqaviləsinin hazırlanması üzrə rəsmi işlərə başlandı.

1998-ci ildə ÜST-nin yeni seçilmiş Baş direktoru doktor Qru Harlem Brundtland beynəlxalq diqqəti, resursları və fəaliyyəti

qlobal tütün epidemiyasına cəlb etmək məqsədilə "Tütün asılılığından xilasolma təşəbbüsü" adlı müvafiq kabinet layihəsi təsis edərək, tütünə qarşı qlobal mübarizəyə prioritet xarakter verdi. Bununla əlaqədar bu fəaliyyətin xarakterini əks etdirən yeni çoxsektorlu əməkdaşlıq konsepsiyaları hazırlandı. Bundan başqa, dr. Brundtland Tütünə qarşı mübarizə haqında Çərçivə Konvensiyasının hazırlanmasına və tütünə qarşı mübarizənin qlobal qaydalarının dəstəklənməsi üçün ictimai və siyasi rəylərin səfərbər olunması vəzifəsinin həllinə başlamağa mandat almaq məqsədilə üzv dövlətlərlə iş apardı.

1999-cu ilin mayında Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının əlli ikinci sessiyası ÜST-nin Tütünə qarşı mübarizə haqqında Çərçivə Konvensiyasına və onunla bağlı ola bilən protokollara dair çoxtərəfli danışıqların əsasını qoydu. Çərçivə konvensiyasının layihəsinin hazırlanması, danışıqların yekunlaşdırılması və mətnin son variantının baxılmaq üçün Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının əlli altıncı sessiyasına təqdim olunmasından ötrü WHA 52.18 sayılı Qətnamə ilə iki orqan təsis edildi. Bu iki orqan aşağıdakılar idi: Çərçivə Konvensiyasının təklif olunan elementlərinin layihəsinin hazırlanması üzrə texniki işçi qrupu və təklif olunan Çərçivə Konvensiyasının və onunla bağlı ola bilən protokolların layihəsinin və danışıqların hazırlanması üçün danışıqlar üzrə hökumətlərarası orqan. Adları çəkilən hər iki orqan üzv dövlətlərin və tütünə qarşı mübarizə ilə bağlı məsələlərdə onların öz səlahiyyətlərini verdikləri regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatlarının iştirakı üçün açıq idi.

İşçi qrupu Cenevrədə iki sessiya keçirdi (1999-cu il oktyabrın 25-29-da və 2000-ci il martın 27-29-da). Bunun nəticəsində Çərçivə Konvensiyasına təklif olunan elementlərin layihələrinin ilkin mətnləri ilə birgə sənəd hazırlandı və işçi qrupunun qeydləri ilə Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının əlli üçüncü

sessiyasına təqdim edildi.¹ WHA 53.16 sayılı Qətnamədə Səhiyyə Assambleyası Hökumətlərarası Danışqlar Orqanını mümkün protokollar üzrə gələcək müzakirələrə xələl gətirmədən, ilk növbədə Çərçivə Konvensiyası layihəsinin hazırlanmasını vurğulamaqla, danışqlara başlamağa, işin gedişi haqqında Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının əlli dördüncü sessiyasına məruzə etməyə, habelə qeyri-hökumət təşkilatlarının müşahidəçi qismində geniş tərkibdə iştirakı məsələsinə baxmağa çağırırdı.

Hökumətlərarası Danışqlar Orqanının ilk sessiyasından (Cenevrə, 16-21 oktyabr 2000-ci il) əvvəl Çərçivə Konvensiyası ilə bağlı məsələlərə dair ictimai dinləmələr keçirildi. Baş direktorun bu dinləmələri keçirməkdə məqsədi ictimai səhiyyə nümayəndələrinin, tütün sənayesi və fermer qrupları nümayəndələrinin bu məsələyə dair öz mövqelərini ortaya qoymaları üçün forum keçirmək idi; qeyd olunan dinləmələrin protokolları Hökumətlərarası Danışqlar Orqanına və ÜST-nin veb-saytı ilə ictimaiyyətin diqqətinə çatdırıldı. Adı çəkilən orqanın ilk sessiyasında Braziliyanın səfiri Kelso Amorim Sədr seçildi. Həmçinin Sədrin Avstraliya, Hindistan, İran İslam Respublikası, Cənubi Afrika, Türkiyə və Amerika Birləşmiş Ştatlarından olan müavinlərindən ibarət Büro yaradıldı. ÜST-nin işçi qrupu tərəfindən hazırlanmış Tütünə qarşı mübarizə haqqında Çərçivə Konvensiyasına² təklif olunan elementlərin layihələrinin ilkin mətnləri danışqlara başlamaq üçün əsas kimi qəbul edildi. Bundan sonra səfir Amorim Sədrin Tütünə qarşı mübarizə haqqında Çərçivə Konvensiyası mətnini hazırladı.³ Bu layihə 2001-ci ilin yanvarında ikinci sessiyaya gələcək danışqlar üçün əsas kimi təqdim olundu.

Hökumətlərarası Danışqlar Orqanının işində qeyri-hökumət təşkilatlarının iştirakı haqqında məruzə İcraiyyə Komitəsinə 2001-ci ilin yanvarında, onun 107-ci sessiyasında təqdim olundu.⁴ İcraiyyə Komitəsinin EB107(2) sayılı qərarına uyğun

olaraq, Komitənin Sədri Qeyri-hökumət Təşkilatları üzrə Daimi Komitənin Sədri ilə birgə iki qeyri-hökumət təşkilatının — Tütünə qarşı Beynəlxalq Qeyri-Hökumət Koalisiyasının və İnfakt təşkilatlarının 2001-ci il aprelin 26-dan ÜST ilə qarşılıqlı rəsmi əlaqələrə başlamasına icazə verdi.⁵

Danışıqlar Orqanının ikinci sessiyasına hazırlıq işlərinin gedişində regionların və subregionların çoxunda regional sessiyalararası məsləhətləşmələr keçirildi. Əlavə regional və subregional sessiyalararası məsləhətləşmələr Danışıqlar Orqanının hər növbəti sessiyasına hazırlıq işləri ilə əlaqədar keçirilirdi.

Danışıqlar Orqanının ikinci sessiyasında (Cenevrə, 30 aprel - 5 may 2001-ci il) Konvensiyaya təklif olunan elementlərin layihələrinə baxılması məsuliyyəti üç işçi qrupu arasında bölüşdürüldü. Bu işin əsas nəticəsi kimi həm-sədrələr üç işçi sənəd hazırladılar; həmin sənədlərdə ikinci sessiyada hazırlanmış və Sədrin ilkin mətninə daxil edilmiş təkliflər nəzərdən keçirilirdi. Bu işçi sənədlər Çərçivə Konvensiyası layihəsinin hazırlanması üçün əsas istinad materialları oldu.

Üçüncü sessiyada (Cenevrə, 22-28 noyabr 2001-ci il) iki işçi qrupu mətnin yenidən nəzərdən keçirilmiş layihəsini, bir işçi qrupu isə bir qədər sonra öz layihəsini hazırladı. Göstərilən sənədlərdən dördüncü sessiyada danışıqlar zamanı istifadə olundu.

Dördüncü sessiyada (Cenevrə, 18-23 mart 2002-ci il) Tütünə qarşı mübarizə haqqında Çərçivə Konvensiyasının Hökumətlərarası Danışıqlar Orqanının Sədri vəzifəsinə səfir Amorimun yerinə Braziliyanın Cenevrədəki Daimi Nümayəndəsi Seixas Korrea seçildi. Qərara alındı ki, səfir Seixas Korrea Sədrin adından, Danışıqlar Orqanının beşinci sessiyasında (14-

25 oktyabr 2002-ci il) danışıqlar üçün əsas olacaq yeni mətn hazırlasın. Yeni mətn 2002-ci ilin iyul ayında Amerika Birləşmiş Ştatları tərəfindən təşkil olunmuş və Nyu-Yorkda, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının qərargahında keçirilmiş (30 iyul - 1 avqust 2002-ci il) tütün məmulatı ilə qeyri-qanuni ticarətə dair beynəlxalq texniki konfransda təqdim edildi.

Danışıqlar Orqanının ilk dörd sessiyasında mətnin bir çox alternativ variantları müzakirə edilmişdi. Tematik müzakirə nəticəsində beşinci sessiyada alternativ variantların sayı azaldı ki, bu da müzakirələrin konkretləşməsinə gətirib çıxardı. Plenar iclasda Sədrin yeni mətni ilə tanış olduqdan sonra iştirakçılar açıq qeyri-rəsmi iclasda aşağıdakı altı məsələni ayıraraq müzakirə etdilər: reklam, satışın stimullaşdırılması və sponsorluq; maliyyə resursları; tütün məmulatı ilə qeyri-qanuni ticarət; məsuliyyət və kompensasiya; qablaşdırma və markalanma; ticarət aspektləri və səhiyyə. Qeyri-rəsmi qruplar həmçinin hüquqi, institusional və prosedur məsələləri, habelə terminlərdən istifadəyə dair müzakirələr apardılar. Danışıqlarda nəzərəçarpancaq irəliləyişə və bir çox məsələlərdə konsensusa nail olundu. Qeyri-rəsmi sessiyaların və müxtəlif nümayəndə heyətləri, heyət qrupları ilə sessiyalararası məsləhətləşmələrin yekunu olaraq, 2003-cü il yanvarın 15-də səfir Seixas Korrea Tütünə qarşı mübarizə haqqında Çərçivə Konvensiyasının yenidən baxılmış mətnini hazırladı.

Danışıqlar Orqanının altıncı yekun sessiyası 2003-cü il fevralın 17-dən martın 1-dək keçirildi. Bu danışıqlar çox dolğun və əhatəli oldu. Reklam, satışın stimullaşdırılması və sponsorluq məsələsi və maliyyə resursları məsələsi iki qeyri-rəsmi qrupun iclaslarında müzakirə edildi. Danışıqlar Orqanının yekun plenar iclasında qərara alındı ki, hazırlanmış mətn Nizamnamənin 19-cu Maddəsinə uyğun olaraq baxılmaq və qəbul edilmək üçün Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının əlli altıncı sessiyasına

göndərsin. İştirakçılar həmçinin razılığa gəldilər ki, protokolların müzakirəsi bu məsələnin müzakirəsi üçün lazımı vaxtı olacaq Səhiyyə Assambleyasınadək təxirə salınsın. Danışqlar Orqanının iştirakçıları yekun plənar iclasda razılığa gəldilər ki, ÜST-nin Tütünə qarşı mübarizə haqqında Çərçivə Konvensiyasının qəbul olunmasını tövsiyə edən qətnamə layihəsini Danışqlar Orqanının Sədri Səhiyyə Assambleyasına⁶ təqdim etməlidir. Beləliklə, ÜST-nin Tütünə qarşı mübarizə haqqında Çərçivə Konvensiyasının⁷ yekun variantı WHA 52.18 sayılı qətnaməyə əsasən, baxılmaq və qəbul edilmək üçün Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasına təqdim olundu.

2003-cü il mayın 21-də Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının əlli altıncı sessiyası ÜST-nin Tütünə qarşı mübarizə haqqında Çərçivə Konvensiyasını yekdilliklə qəbul etdi.⁸ Konvensiya 2003-cü il iyunun 16-dan iyunun 22-dək bir il ərzində ÜST-nin mənzil-qərarğahında, sonra isə 2003-cü il iyunun 30-dan 2004-cü il iyunun 29-dək Nyu-Yorkda, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının mənzil-qərarğahında imzalanmaq üçün açıqdır.

ÜST-nin Tütünə qarşı mübarizə haqqında Çərçivə Konvensiyası qlobal ictimai səhiyyənin gələcəyi üçün mühüm pillədir və səhiyyə sahəsində ÜST-nin məqsədləri üçün əhəmiyyətli təsirə malikdir. Danışqlar prosesinin yekunlaşması və ÜST-nin Tütünə qarşı mübarizə haqqında Çərçivə Konvensiyasının yekdilliklə qəbul edilməsi ictimai səhiyyənin inkişafında ən mühüm elementlərdən biridir və səhiyyə sahəsində, Səhiyyə Assambleyasının qətnamələrinə tam uyğun şəkildə qurulan beynəlxalq əməkdaşlığın yeni hüquqi parametrlərini müəyyənləşdirir.

1. Sənəd A 53/12

2. Sənəd A/FCTC/İBN1/2

3. Sənəd A/FCTC/İBN2/2
 4. Sənəd EB 107/19
 5. Sənəd A/FCTC/İBN2/6 Əlavə 1.
 6. Bu qətnamə layihəsi, Sənəd A56/8/REV.1-dədir
 7. Sənəd 56/8, Əlavəyə bax.
 8. ÜST Sənədi WHA 56.1.
-

«Tütünə qarşı mübarizə haqqında ÜST-nin Çərçivə Konvensiyası»na dair Azərbaycan Respublikasının Bəyanatı

1. Azərbaycan Respublikası bəyan edir ki, bu Konvensiyadan irəli gələn heç bir hüquq və öhdəliyi və ya müddəanı Ermənistan Respublikasına münasibətdə tətbiq etməyəcəkdir.
 2. Azərbaycan Respublikası bu Konvensiyanın 27-ci Maddəsinin 2-ci bəndinə uyğun olaraq bəyan edir ki, həmin Maddənin 1-ci bəndinə müvafiq olaraq, onun tətbiqi və təfsiri ilə bağlı Azərbaycan Respublikası ilə istənilən digər Tərəf arasında yarana biləcək hər hansı mübahisə danışıqlar və digər diplomatik vasitələr yolu ilə həll edilə bilmədikdə, Azərbaycan Respublikası ilə həmin Tərəf arasında arbitraj yolu ilə həll oluna bilər.
-

**«Tütünə qarşı mübarizə haqqında»
ÜST-nin Çərçivə Konvensiyasına qoşulmaq barəsində
Azərbaycan Respublikasının Qanunu**

**Tütünə qarşı mübarizə haqqında ÜST-nin
Çərçivə Konvensiyası**

(Azərbaycan dilində)

Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin İctimai Səhiyyə və
İslahatlar Mərkəzi tərəfindən çap olunmuşdur.

Bakı - 2016